

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI 10
Puhelin (vaihde) 642511 Postisiirto 120811-5
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041-6

Yleiskirje n:o 17/69

10.12.1969

Työeläkelakien mukaista toimintaa
harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: maatalousyrittäjien ja muiden
yrittäjien eläkevakuutus

Niin kuin aikaisemmin on ilmoitettu annettiin 14 päivänä heinäkuuta 1969 maatalousyrittäjien eläkelaki (467/69), yrittäjien eläkelaki (468/69) sekä lait työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta (469 ja 470/69). Eräitä näihin lakeihin liittyviä toimeenpanoasetuksia on annettu 7 päivänä marraskuuta 1969 (667-676/69). Uudet säännökset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1970. Seuraavassa selostetaan uusien säännösten sisältöä.

I YRITTÄJIEN ELÄKELAKI

1. LAIN SOVELTAMISPIIRI

Yrittäjien eläkelaki (YEL) koskee Suomessa asuvia henkilöitä, jotka tekevät ansiotyötä olematta työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa. Lain soveltamispiiriin kuuluvat siten erilaiset teollisen liikkeen harjoittajat, kauppiaat, ammattiautoilijat ja ns. vapaan ammatin harjoittajat, kuten taiteilijat, yksityisvastaanottoa pitävät lääkärit, itsenäiset arkkitehdit ja asianajajat. Myös perheenjäsenenä tehty työ, jota ei suoriteta työsopimuksen perusteella, kuuluu YEL:n piiriin.

Lain soveltamisen yleisinä edellytyksinä on, että

- 1) asianomainen henkilö asuu Suomessa;
- 2) hän tekee ansiotyötä; ja

- 3) hän ei ole tätä työtä tehdessään työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa.

1.1. Suomessa asuminen

YEL koskee vain Suomessa asuvia yrittäjiä. Yrittäjän kansalaisuudella ei sitä vastoin ole merkitystä lain soveltamisen kannalta. Esimerkiksi Ruotsin kansalainen, joka Suomessa asuen harjoittaa yritystoimintaa, on vakuutettava YEL:n mukaan.

Yrittäjän on katsottava asuvan Suomessa, kun hänellä on täällä asunto, jossa hän viettää säännöllisen vuorokauden leponsa. Tilapäinen oleskelu ulkomaille ei vaikuta asiaan. Epäselvissä tapauksissa voidaan saada ohjetta henkikirjoituksen ja muun väestörekisterin merkinnöistä samoin kuin verotustiedoista.

Suomessa asuminen on ehdoton edellytys vakuuttamisvelvollisuuden syntymiselle. Sitä vastoin ei vaadita, että yrittäjän vielä eläkettä saadessaan olisi asuttava Suomessa. Eläke voidaan nimittäin myöntää ja maksaa myös ulkomaille asumaan muuttaneille henkilöille.

1.2. Ansiotyö

YEL:n piiriin kuuluvan henkilön tulee tehdä ansiotyötä. Vaatimus sisältää sen, että asianomainen henkilö itse osallistuu työntekoon, ja toisaalta sen, että hän tekee työtä ansion saamisen tarkoituksessa.

Työntekoa koskevalla vaatimuksella on merkitystä harkittaessa, kuuluvatko erilaisten liikkeiden ja muiden yritysten omistajat YEL:n piiriin. Pelkkä yrityksen omistaminen tai osakkuus yrityksessä ei tee asianomaisesta henkilöstä YEL:n tarkoittamaa yrittäjää, vaan hänen tulee osallistua yrityksessä suoritettavaan työhön esimerkiksi suunnittelemalla ja johtamalla yrityksen toimintaa. Yleensä on lähdeittävä siitä, että asianomaisen ilmoitusta työhön osallistumisesta on pidettävä riittävänä selvityksenä.

Koska työtä tulee tehdä ansion saamisen tarkoituksessa, jää esimerkiksi perheenemännän kotitaloudessaan suorittama työ YEL:n ulkopuolelle. Niin ikään tämä vaatimus sulkee YEL:n piiristä erilaisissa luottamustoimissa tehdyt työt. Esimerkiksi johtokuntien, komiteoiden ja lautakuntien jäsenet eivät yleensä tämän

työnsä perusteella ole YEL:n tarkoittamia yrittäjiä. Aivan poikkeuksettomana tätä sääntöä ei kuitenkaan voida pitää. Jos asianomainen henkilö harjoittaa muutoinkin yrittäjätoimintaa ja hänet on asiantuntemuksensa vuoksi kutsuttu esimerkiksi johtokunnan jäseneksi, saatetaan eräissä poikkeustapauksissa hänen johtokunnan jäsenenä saamiaan palkkioita pitää yrittäjätulona.

Ansiotarkoitukseen on kiinnitettävä huomiota myös harkittaessa, onko päätoimen ohella harjoitettua luovaa toimintaa, esimerkiksi taidemaalausta, pidettävä ansiotyönä. Jos tällaisen toiminnan tuloksia pidetään kaupan tai niistä muutoin saadaan rahallista korvausta, on kysymyksessä yrittäjätoiminta.

1.3. Työn suorittaminen olematta toisen palveluksessa

YEL 1 §:n 2 momentin mukaan yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa. Määritelmän tarkoituksena on sulkea YEL:n ulkopuolelle sellainen ansiotoiminta, jota suoritetaan toisen palveluksessa. Selvää on, ettei tarkoituksena ole sulkea YEL:n piiristä sellaisia henkilöitä, jotka samanaikaisesti ovat työ- tai virkasuhteessa ja toimivat yrittäjinä. Esimerkiksi TEL 8 §:n 3 momentista ilmenee, että yrittäjä voi samanaikaisesti toimia YEL:n alaisena yrittäjänä ja olla työ- tai virkasuhteessa.

1.3.1. Yrittäjä - työntekijä

Vaikka yleensä yrittäjätoiminta ja työsuhteessa tehty työ on varsin helposti erotettavissa toisistaan, saattaa eräissä rajatapauksissa tulla tulkintavaikeuksia.

Ratkaistaessa, onko kysymyksessä yrittäjätoiminta vai työsuhteessa tehty työ, on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että työntekijä tekee työtä toiselle tämän johdon ja valvonnan alaisena. Yrittäjä sitä vastoin tekee työtä omaan lukuunsa. Eräissä lähinnä toimeksiantotapauksissa yrittäjäkin voi tehdä työtä toisen lukuun, mutta tällöin hänet erottaa työntekijästä se, ettei hän työskentele johdon ja valvonnan alaisena.

1.3.2. Osakeyhtiöiden osakkeenomistajat ja muiden yhtiöiden yhtiömiehet

Osakeyhtiön johtavassa asemassa oleva toimihenkilö, joka yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa yli puolet osakeyhtiön osakepääomasta ei voi olla työsuhteessa yhtiöön. Näin ollen tällainen henkilö kuuluu yleensä YEL:n soveltamispiiriin.

Niin ikään muiden yhtiöiden kuin osakeyhtiöiden johtavassa asemassa olevat toimihenkilöt, joilla yksin tai perheenjäsentensä kanssa on edellä tarkoitettua vastaava määräämisvalta yhtiössä, eivät ole työsuhteessa. Käytännössä syntyy hankaluuksia varsinkin ratkaistaessa, onko avoimen yhtiön yhtiömies työsuhteessa yhtiöön silloin, kun hänellä ei ole edellä tarkoitettua määräämisvaltaa. Tähänastisessa käytännössä on katsottu, että yhtiömies, joka ei ole tehnyt erityistä työsopimusta, suorittaa työtä yhtiösopimuksen perusteella eikä kuulu TEL:n piiriin. Tällaiset yhtiömiehet on vakuutettava YEL:n mukaan.

1.3.3. Perheenjäsenet

YEL koskee myös perheenjäsenenä tehtyä työtä, jollei sitä suoriteta työsopimuksen perusteella. Yleensä on katsottava, että jos perheenjäsen saa työstään palkkaa, työskentelee hän työsopimuksen perusteella. Pelkkää ylöspittoa ei normaalitapauksessa voida pitää palkkana, sillä perheenjäsenellä on oikeus siihen jo perheoikeudellisella perusteella. Sitä vastoin työstä sovittu rahakorvaus on yleensä palkkaa. Epäselvissä tapauksissa voidaan käyttää hyväksi verotuksen tietoja.

Edellä sanottu koskee lähinnä muita perheenjäseniä kuin puolisoa. Puolisotkin voivat olla keskenään työsuhteessa, mutta tällöin vaaditaan nimenomainen työsopimus.

Perheenjäsenen käsitettä ei ole YEL:ssä määritelty. Tämän vuoksi käsitteen tulkinnassa on lähdettävä siitä, mitä tällä sanonnalla käsitetään ja miten se on määritelty YEL:a lähellä olevassa muussa lainsäädännössä. Tällöin perheenjäsen on määriteltävissä henkilöksi, joka elää vakinaisesti yrittäjän taloudessa ja on hänelle tai hänen aviopuolisolleen sukua suoraan takenevassa tai etenevässä polvessa tahi on hänen ottolapsensa tai ottovanhempansa tahi jonkun tässä tarkoitettun henkilön aviopuoliso.

Mainittu perheenjäsentä koskeva tulkinta on sama kuin TEL:ssä ja tapaturmavakuutuslaissa.

2. SOVELTAMISPIIRIN RAJOITUKSET

Edellä on esitetty, minkälatuinen ansiotoiminta kuuluu YEL:n piiriin. Kuitenkaan ei kaikkiin niihin henkilöihin, joiden työnteko täyttää edellä esitetyt vaatimukset, ole sovellettava YEL:a. Kuten muissakin työeläkelaeissa, lain soveltamispiiriä on rajoitettu pitäen silmällä, ettei aivan vähäinen, eläketurvan karttumisen kannalta merkityksetön ansiotyö tule lain piiriin, ja toisaalta, ettei sama ansiotyö tuo oikeutta kuin yhden työeläkelain mukaiseen eläketurvaan. Niin ikään on asetettu eräitä lain voimaantulovaiheeseen liittyviä rajoituksia.

YEL:a ei sovelleta

- 1) yrittäjään, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta;
  - 2) yrittäjään, jonka yrittäjätoiminta ei ole yrittäjän täytettyä 18 vuotta jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta;
  - 3) yrittäjätoimintaa, josta saatava työtulo kuukautta kohden on arvioitava keskimäärin TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa edellytettyä määrää pienemmäksi;
  - 4) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;
  - 5) yrittäjätoimintaa, joka on alkanut yrittäjän täytettyä 65 vuotta;
  - 6) yrittäjää, joka on syntynyt ennen 1.1.1905; eikä
  - 7) yrittäjätoimintaa, joka on päättynyt ennen YEL:n voimaantuloa.
- Jäljempänä selostetaan eräitä näistä rajoituksista erikseen.

2.1. Neljän kuukauden yrittäjätoiminta

Kuten TEL-työsuhdekin, yrittäjätoiminta tulee eläketurvan piiriin vasta, kun se on jatkunut neljä kuukautta. Tätä odotusaikaa laskettaessa ei aikaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä oteta huomioon.

YEL:sta ei täysin ilmene, voidaanko odotusaikaa laskettaessa ottaa huomioon ennen lain voimaantuloa tapahtunutta yrittäjätoimintaa. Samanlaisen ongelman eteen on jouduttu TEL:n muutosten yhteydessä, kun TEL:n soveltamispiiriä on laajennettu. Tällöin on johdonmukaisesti menetelty siten, että työsuhteen kesto aika ennen lainmuutoksen voimaantuloa on otettu huomioon odotusaikaa laskettaessa. YEL:a tulkittaessa ei ole syytä poiketa tästä käytännöstä ottaen huomioon, että täl-

lainen tulkinta on yleensä vakuutettavalle edullinen. Näin ollen esimerkiksi jo tammi-
mikuussa 1970 päättyvä yrittäjätoiminta voi kuulua YEL:n piiriin.

2.1.1. Yrittäjätoiminnan alkaminen

Yrittäjätoiminnan alkamispäivä on yleensä varsin tarkoin määriteltävissä. Esimerkiksi liikkeenharjoittajan yrittäjätoiminta alkaa yleensä sinä päivänä, jona hän ostaa tai perustaa yrityksensä. Jos kuitenkin tällaisissa tapauksissa yrittäjätoiminnan alkamisajankohdan määrääminen tuottaa hankaluutta, voidaan johtoa saada esimerkiksi elinkeinoilmoituksen tai kaupparekisteri-ilmoituksen tekemispäivästä.

Kirjailijoiden ja muidenkin taiteilijoiden yrittäjätoiminnan alkamispäivän määrittäminen saattaa tuottaa hankaluuksia. Näin on varsinkin silloin, kun toiminta on alkanut pikemminkin harrastusluonteisena ja vasta myöhemmin muuttunut ansiomielessä harjoitettavaksi. Tällaisen yrittäjän on perusteltua ottaa vakuutus vasta silloin, kun selvästi on todettavissa, että hän tulee saamaan toiminnastaan ansiotuloa. Esimerkiksi aloittelevan kirjailijan ansiomahdollisuudet selviävät vasta silloin, kun hän on tehnyt kustannussopimuksen kirjastaan. Kun työtä kirjan aikaan saamiseksi on kuitenkin tehty yleensä jo huomattavasti ennen kustannussopimuksen solmimista, vakuutus täytyy voida saattaa voimaan jonkin verran taannehtivasti.

2.1.2. Yrittäjätoiminnan päättyminen

Pääsääntönä voidaan pitää, että yrittäjätoiminta päättyy silloin, kun yrittäjä myy tai muutoin luopuu yrityksestään. Liikkeenharjoittajien ja muiden heihin verrattavien yrittäjien yrittäjätoiminnan päättyminen on tämän säännön perusteella yleensä helposti ratkaistavissa.

Sitä vastoin ns. vapaan ammatin harjoittajien kohdalla yrittäjätoiminnan päätymisen määrittäminen on tulkinnanvaraisempaa. Yrittäjätoiminnan on näissä tapauksissa katsottava päättyneen viimeistään silloin, kun on todettavissa, ettei toiminnasta enää ole odotettavissa ansiotuloja. Eräissä tapauksissa saattaa olla aiheellista määrätä yrittäjätoiminnan päätymispäivä edellä sanottua aikaisemmaksi. Monien vapaan ammatin harjoittajien yrittäjätoiminta on sen laatuista, että siitä saadaan tuloja usein vielä pitkänkin aikaa yrittäjätoiminnan tosiasiallisen päätymisen jälkeen. Useimmiten tällaisissa tapauksissa toiminnan päätymispäivä jää

asianomaisen itsensä ratkaistavaksi.

YEL 5 §:n 3 momentin mukaan ei oteta huomioon toimintaa sinä aikana, jolloin yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen, eikä toimintaa eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Näin ollen YEL:n tarkoittamassa mielessä yrittäjätoiminta päättyy yrittäjän täyttäessä 65 vuotta.

Niin ikään yrittäjätoiminnan katsotaan päättyneen, kun yrittäjälle myönnetään YEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke. Toiminnan päättymispäivänä on tällöin pidettävä työkyvyttömyyden alkamispäivää. Tämän ajankohdan jälkeiseltä ajalta yrittäjältä ei peritä vakuutusmaksuja, vaikka hän edelleen harjoittaisikin yrittäjätoimintaa. On tulkinnanvaraista, mikä merkitys työkyvyttömyyden alkamiselle on annettava silloin, kun yrittäjän työkyvyttömyyseläkehakemus hylätään rajoitussäännöstä (TEL 4 §:n 4 mom.) soveltaen. Näyttäisi oikealta, että tässäkin tapauksessa yrittäjätoiminnan katsottaisiin päättyneen työkyvyttömyyden alkamispäivänä ainakin, jos yrittäjälle rajoitussäännöksen soveltamisesta huolimatta myönnetään hänen muun toimintansa perusteella TEL:n, LEL:n tai MYEL:n mukainen eläke.

Jos YEL:n mukaisen vakuutuksen ottanut yrittäjä vapautetaan vakuuttamisvelvoituksesta, katsotaan hänen yrittäjätoimintansa YEL:a sovellettaessa päättyneen. Toiminnan päättymispäivä ilmenee tällöin Eläketurvakeskuksen päätöksestä.

2.1.3. Kausiluonteinen yrittäjätoiminta

YEL:n yrittäjätoiminnalta vaatima yhdenjaksoisuus ei edellytä, että yrittäjätoiminta on täysin keskeytyksetöntä. Kausiluonteista, vuodesta toiseen jatkuvaa yrittäjätoimintaa pidetään yhdenjaksoisena, vaikka kunkin kalenterivuoden aikana toiminta olisi todellisuudessa keskeytynyt useammaksikin kuukaudeksi. Esimerkiksi kesäisin kioskia pitävän yrittäjän toiminnan voidaan yleensä katsoa jatkuvan yhdenjaksoisena vuodesta toiseen.

2.2. Yrittäjän työtuloa koskeva vähimmäisvaatimus

YEL:a ei sovelleta yrittäjään, jonka työtulo kuukautta kohden YEL:n alaisesta ansiotyöstä on arvioitava keskimäärin TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua määrää pienemmäksi.

Edellä tarkoitettu markkamäärä on sidottu indeksiin. Markkamäärä on

ensi vuoden alusta lukien 250 markkaa kuukaudessa. (Tarkkaan laskien markkamäärä on vuoden 1970 aikana 249,72 markkaa kuukaudessa.)

Yrittäjien eläkeasetuksen (YEA) 6 §:n mukaan yrittäjän työtulo vahvistetaan vuositulona. Näin ollen kausiluonteisesti yrittäjätoimintaa harjoittavan yrittäjän kuuluminen YEL:n piiriin on ratkaistava hänen vuositulonsa perusteella, eikä sen kuukausitulon perusteella, jota hän yrittäjätoiminnan ollessa tosiasiasa käynnissä saa. Jos vuositulo on pienempi kuin 3 000 markkaa, ei yrittäjä kuulu YEL:n piiriin. Täten esimerkiksi yrittäjä, joka vuodesta toiseen jatkuvasti toimii yrittäjänä, mutta saa toiminnastaan tuloa vain viiden kuukauden aikana 400 markkaa kuukaudessa, jää YEL:n ulkopuolelle.

Yrittäjällä, jonka työtulo ei nouse edellä tarkoitettuun markkamäärään, on oikeus määrätyin edellytyksin vapaaehtoisesti ottaa YEL:n mukainen vakuutus.

2.3. Muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava yrittäjätoiminta

YEL:a ei sovelleta ansiotyöhön, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan. Tämän perusteella YEL:n ulkopuolelle jää maatalousyrittäjänä tehty työ. Niin ikään ne traktorimiehet, joiden eläketurva määräytyy LEL:n uuden 1 a §:n mukaan, jäävät YEL:n ulkopuolelle. YEL:n ja MYEL:n välistä rajanvetoa selostetaan jäljempänä.

2.4. Lain voimaantuloon liittyvät rajoitukset

YEL:a ei sovelleta sellaiseen toimintaan, joka on päättynyt ennen lain voimaantuloa. Niin ikään YEL:n ulkopuolelle jäävät lain voimaantullessa 65 vuotta täyttäneet henkilöt.

Jos yrittäjä on ennen lain voimaantuloa tullut YEL:n tarkoittamassa määrin työkyvyttömäksi, hänellä ei tämän työkyvyttömyyden perusteella ole oikeutta eläkkeeseen, vaikka hän lain voimaantullessa harjoittaisikin yrittäjätoimintaa. Jos toiminta täyttää YEL:ssä asetetut vaatimukset, on tällaisenkin yrittäjän otettava vakuutus.

TEL 4 §:n 4 momentin rajoitussäännöstä sovellettaessa otetaan huomioon myös ennen YEL:n voimaantuloa harjoitettu yrittäjätoiminta. Näin ollen rajoitus-

säännöstä ei voida soveltaa, jos yrittäjätoiminnan alkamisesta, lain voimaantuloa edeltänyt aika mukaan luettuna, on työkyvyttömyyden alkaessa kulunut vähintään vuosi.

2.5. Eläketurvakeskuksen ratkaisu

YEL 1 §:n 4 momentin mukaan Eläketurvakeskuksella on valta yksittäistapauksessa ratkaista, onko YEL:a sovellettava määrättyyn henkilöön tai määrättyyn toimintaan. Tällaista ratkaisua voi asianomaisen henkilön lisäksi pyytää eläkelaitos, jossa tämä henkilö on ottanut vakuutuksen tai josta hän on hakenut vakuutusta.

3. ELÄKETURVAN JÄRJESTÄMINEN

3.1. Eläkelaitokset

YEL 2 §:n mukaan yrittäjä on velvollinen ottamaan vakuutuksen lain vähimmäisehtojen mukaista eläketurvaa varten TEL-toimintaa harjoittavasta eläkelaitoksesta taikka sellaisesta vakuutusyhtiöstä tai eläkekassasta, joka harjoittaa yksinomaan YEL:ssä tarkoitettua toimintaa.

TEL-eläkelaitoksista voivat YEL:n mukaista toimintaa harjoittaa vakuutusyhtiöt ja eläkekassat. Eläkesäätiössä sitä vastoin ei voida YEL:n mukaista vakuutusta järjestää eläkesäätiölain 1 §:n säännöksistä johtuen. Ennenkuin eläkekassa voi ryhtyä harjoittamaan YEL:n mukaista toimintaa, sen on muutettava sääntönsä sellaisiksi, että yrittäjän on mahdollista liittyä kassan jäseneksi.

Yrittäjät voivat perustaa yksinomaan YEL:n mukaista toimintaa harjoitettavia eläkelaitoksia. Käytännössä tulee tällöin kysymykseen eläkekassa. Eläketurvakeskuksessa on laadittu mallisäännöt sekä yksinomaan YEL-toimintaa että sen ohella TEL-toimintaa harjoittavaa eläkekassaa varten.

YEL 17 §:n 1 momentista verrattuna TEL 3 §:n 1 momenttiin seuraa, ettei vakuutusyhtiö voi kieltäytyä antamasta YEL:n vähimmäisehtojen mukaista vakuutusta. Eläkekassojen mallisääntöjen mukaan on myös eläkekassa velvollinen myöntämään kassan toimintapiiriin kuuluvalla yrittäjälle vakuutuksen.

3.2. Vakuutuksen piiri

YEA 1 §:n mukaan vakuutus on määrättävä koskemaan yrittäjän kaikkea YEL:n mukaista toimintaa. Jos kuitenkin yrittäjällä on aikaisemmin ollut YEL-vakuutus, uusi vakuutus koskee vain aikaisemman vakuutuksen päättymisen jälkeistä toimintaa.

Edellä sanotusta johtuu, ettei yrittäjällä voi samanaikaisesti olla voimassa kuin yksi YEL:n vähimmäisehtojen mukainen vakuutus. Vaikka hän harjoittaisi YEL:n mukaista toimintaa samanaikaisesti kahden tai useamman eri yrityksen puitteissa, kattaa hänen ottamansa vakuutus nämä erilliset toiminnat. Myös vakuutuksen voimassa ollessa aloitettu uusi yritystoiminta kuuluu automaattisesti vakuutuksen piiriin. Tällaisen yrittäjän työtuloa määrättäessä on laskettava yhteen eri yrityksistä tulevat työtulot.

Jos yrittäjä on aikaisemmin vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta, hänen ottamansa vakuutus koskee vain vapautuksen päättymisen jälkeistä toimintaa.

YEL 9 §:n 2 momentin mukaan yrittäjä on vastuussa samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä vakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan. Myös yhteisöllä tai yhtymällä on samanlainen vastuu yrittäjätoimintaan perustuvista osakkaitensa vakuutusmaksuista.

3.3. Eläketurvan järjestämisaika

YEL:n mukainen vakuutus on otettava vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 1.1.1971 mennessä, jos vakuuttamisvelvollisuus on alkanut vuoden 1970 aikana. Mikäli eläketapahtuma on sattunut tänä aikana ja jos eläkettä haetaan ennen kuin vakuutus on otettu, Eläketurvakeskus määrää YEL 19 §:n 4 momentin mukaan sen eläkelaitoksen, jolle hakemuksen ratkaiseminen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät kuuluvat. Tällöin eläkelaitos pidättää eläkkeestä määrän, joka vakuutusmaksuna olisi ollut suoritettava.

Niin ikään on mahdollista, että yrittäjä tekee samanaikaisesti eläkehakemuksen kanssa vakuutushakemuksen haluamalleen eläkelaitokselle. Tässä tapauksessa ei YEL 19 §:n 4 momentin säännös tule sovellettavaksi. Huomattakoon kuitenkin, että tällöinkin eläkelaitos voi jäljempänä selostettavan YEL 12 §:n 5 momentin mukaan periä vakuutusmaksut yrittäjän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä.

3.4. Eläketurvan järjestämisen laiminlyönti

Jos yrittäjä on laiminlyönyt YEL:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, Eläketurvakeskus kehottaa yrittäjää korjaamaan laiminlyöntinsä. Mikäli yrittäjä ei noudata kehotusta, Eläketurvakeskus ottaa YEL 12 §:n mukaan vakuutuksen yrittäjän puolesta. Tämän jälkeen Eläketurvakeskuksen valitsema eläkelaitos vahvistaa hankitun selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella yrittäjän työtulon. Eläkelaitos ei kuitenkaan voi määrätä vakuutusmaksua eikä periä sitä pitemmältä ajalta takautuvasti kuin kulumassa olevalta ja viideltä sitä välittömästi edeltäneeltä kalenterivuodelta.

Yrittäjä menettää oikeutensa YEL:n mukaiseen eläkkeeseen siltä osin kuin vakuuttamisvelvollisuus tai vakuutusmaksujen suorittaminen on laiminlyöty edellä sanottua aikaisemmalla ajalla. Sitä vastoin kulumassa olevan ja viiden sitä välittömästi edeltäneen vuoden aikana harjoitettu yrittäjätoiminta otetaan aina eläkettä määrättäessä huomioon, vaikkei vakuutusmaksuja olisikaan suoritettu.

Jos yrittäjä on laiminlyönyt vakuutuksen ottamisen, Eläketurvakeskus voi määrätä, että vakuutusmaksu on laiminlyönnin ajalta korotettava enintään kaksinkertaiseksi. Vakuutusmaksujen suorittamisen laiminlyönnistä taas aiheutuu, että yrittäjä joutuu laiminlyönnin ajalta maksamaan sakkokorkoa, jonka suuruus on määrätty vakuutusehdoissa ja eläkekassojen säännöissä.

3.5. Vakuutusmaksujen periminen eläkkeestä

3.5.1. YEL 12 §:ään perustuva periminen

Jos eläkelaitos ei saa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneeltä yrittäjältä perityksi tämän maksettavaksi määrättyjä vakuutusmaksuja tai jos vakuutuksen omatoimisesti järjestänyt yrittäjä laiminlyö vakuutusmaksujen suorittamisen, on eläkelaitoksella YEL 12 §:n 5 momentin mukaan oikeus tietyin rajoituksin vähentää yrittäjälle tulevasta eläkkeestä hänen maksamatta jättämänsä vakuutusmaksut.

Vähennysoikeuden rajoitukset on määritelty YEA 12 §:ssä. Sen mukaan vakuutusmaksuja ei saa periä siitä takautuvasti myönnetystä eläkkeen osasta, joka YEL 4 §:n 3 momentin mukaan on suoritettava sairausvakuutusrahastolle. Muusta

osasta eläkettä voidaan vakuutusmaksuja periä eläkkeensaajan suostumuksetta enintään kolmannes kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä. Mainittu kolmanneksen rajoitus ei kuitenkaan koske kertasuorituksena maksettavaa eläkettä, joten se voidaan laiminlyödyistä vakuutusmaksuista pidättää eläkkeensaajalta kokonaisuudessaan ilman hänen suostumustaan.

Eläkkeestä voidaan vähentää vain eläkkeensaajan suorittamatta jääneet vakuutusmaksut. Vakuutusmaksuja ei näin ollen voida vähentää perhe-eläkkeestä.

Sen selvittämiseksi, mihin aikaan eläkkeestä vakuutusmaksujen suorittamiseksi perittävä vakuutusmaksun osa kohdistuu, määrätään YEA 12 §:n 2 momentissa perittävän määrän kulloinkin koskevan vanhinta perimiskelpoista ja vielä maksumatta olevaa vakuutusmaksua.

Vaikka vakuutusmaksuja ei saataisi perityksi eläkkeestäkään, ei jo myönnetyn eläkkeen määrää pienennetä vakuutusmaksujen vanhentuessa.

3.5.2. YEL 19 §:ään perustuva periminen

Edellä on todettu, että vakuutusmaksut voidaan vähentää määrätyissä tapauksissa eläkkeestä myös YEL 19 §:n 4 momentin nojalla. Tällöin vakuutusmaksut voidaan vähentää myös perhe-eläkkeestä. YEA 12 §:n säännöksiä, jotka rajoittavat vakuutusmaksujen perimistä eläkkeestä, on sovellettava myös silloin, kun vakuutusmaksujen vähentäminen perustuu YEL 19 §:n 4 momenttiin.

4. VAKUUTUSMAKSUN MÄÄRÄ

YEL 9 §:n 1 momentin mukaan yrittäjän suoritettava vakuutusmaksu on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama maksuprosentti yrittäjälle vahvistetun työtulon määrästä. Maksuprosentin ministeriö vahvistaa vuosittain sen suuruiseksi, että sen voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutusmaksun keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista.

Marraskuun 7 päivänä 1969 annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä n:o 676/69 on määrätty, että maksuprosentti vuonna 1970 on 5.

5. VAPAUTTAMINEN VAKUUTTAMISVELVOLLISUUDESTA

YEL:n mukainen vakuutus on pakollinen. Eläketurvakeskukselle on kuitenkin YEL 3 §:ssä annettu mahdollisuus vapauttaa yrittäjä vakuuttamisvelvollisuudesta. Vapauttamisesta on määrätty myös sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä yrittäjien eläkelain 3 §:n ja maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:n soveltamisesta (As.kok.n:o 673/69).

5.1. Vapauttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaan vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta on myönnettävä yrittäjälle, jolla muun kuin YEL:ssä tarkoitetun ansiotyön perusteella on oikeus sellaiseen eläketurvaan, että hänen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeensä voidaan arvioida eläkeikään jäljellä oleva aika mukaan luettuna nousevan 250 markkaan kuukaudessa. Tämän lisäksi vaaditaan, että hänen YEL:n mukaisesti arvioidut työtulonsa ovat enintään neljännes hänen muista eläkkeeseen oikeuttavista työtuloistaan.

Vaikka edellä sanottuja edellytyksiä ei olisi täytetty, vapautus voidaan myöntää yrittäjälle, jonka muuhun ansiotyöhön perustuvaa eläketurvaa ja siihen liittyvää hänen omaistensa perhe-eläketurvaa on pidettävä riittävinä. Tämän perusteella vapautus voidaan myöntää yrittäjälle, jonka YEL:n mukaiset tulot ovat enemmän kuin neljännes hänen muista tuloistaan, jos hänen muu ansiotyöhön perustuva eläketurvansa nousee huomattavan korkeaksi.

YEL:n mukaisena työtulona otetaan huomioon enintään 50 000 markkaa vuodessa, vaikka yrittäjän tulot todellisuudessa olisivat suuremmatkin. Tämän perusteella on katsottu, että vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrä on vähintään 40 prosenttia 50 000 markasta, eli 20 000 markkaa vuodessa, on kaikissa olosuhteissa pidettävä riittävänä vapauttamista harkittaessa. Tällöin vaaditaan lisäksi, että yrittäjän muuhun eläketurvaan liittyy perhe-eläketurva, jossa eläkkeen määrä, jos eläkettä maksettaisiin vain yhdelle edunsaajalle, on vähintään 10 000 markkaa vuodessa.

Vapauttamiseen oikeuttavana eläketurvana voidaan ottaa huomioon vain ansiotyöhön perustuva lain tai julkisen eläkesäännön mukainen eläketurva. Tällaista eläketurvaa on mm. TEL:n, LEL:n, VEL:n, Kunnallisen eläkelaitoksen eläke-

säännön ja kuntien vanhojen eläkesääntöjen mukainen eläketurva. Myös TEL 11 §:n mukaisesti rekisteröidyt lisäedut voidaan ottaa huomioon.

Koska muun eläketurvan tulee perustua ansiotyöhön, ei esimerkiksi liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain mukaisia korvauksia voida ottaa huomioon.

5.2. Menettely vapauttamisasioissa

Vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttamista haetaan Eläketurvakeskukselta liitteenä olevalla V-lomakkeella. Hakemus voidaan jättää tai lähettää Eläketurvakeskuksen ohella mille tahansa työntekijäin eläkelakien tai yrittäjien eläkelakien mukaista toimintaa harjoittavalle eläkelaitokselle. Eläkelaitos on velvollinen toimittamaan hakemuksen edelleen Eläketurvakeskukselle.

Vapautus myönnetään yleensä viideksi vuodeksi kerrallaan. Jos yrittäjä on jo lähellä vanhuuseläkeikää, vapautus voidaan myöntää pysyvänä. Vapautuksen alkamisajankohta määräytyy sen mukaan, onko yrittäjä ennen vapautuksen hakemista ottanut YEL:n mukaisen vakuutuksen. Jos yrittäjällä vapautusta hakiessaan on voimassa oleva vakuutus, vapautus myönnetään hakemuksen tekopäivästä lukien. Muussa tapauksessa vapautus myönnetään taannehtivasti yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien.

Jos yrittäjä hänelle myönnetyn vapautuksen päättyessä edelleen jatkaa yrittäjätoimintaa, hänen on haettava uudelleen vapautusta tai otettava vakuutus.

Vapautuksen kestäessä yrittäjä ei voi ottaa YEL:n mukaista vakuutusta. Jos hän haluaa vapautuksen kestäessä tulla eläketurvan piiriin, hänen on haettava siihen lupa Eläketurvakeskukselta. Eläketurvan piiriin hyväksymisen ehtona on, että yrittäjän terveydentila täyttää Eläketurvakeskuksen asettamat vaatimukset.

6. ELÄKETURVA

YEL:n mukaan suoritetaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä. Eläkkeiden suuruus ja saamisen edellytykset määräytyvät eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta TEL:n säännösten mukaisesti.

6.1. Eläkkeen saamisen edellytykset

Työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ovat täysin samat kuin TEL:ssa. Vanhuuseläkettä sitä vastoin suoritetaan siitä riippumatta, jatkaako yrittäjä 65 vuotta täyttäessään YEL:ssa tarkoitettua toimintaansa. Vanhuuseläke myönnetään eläkeiän täyttäneelle yrittäjälle eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos vanhuuseläkkeen saaminen lykkäytyy, eläkettä korotetaan käyttäen samoja kertoimia kuin TEL 5 §:n 2 momenttia sovellettaessa.

6.2. Eläkkeen suuruus

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruuteen vaikuttavat eläkkeeseen oikeuttava aika, eläkkeen perusteena oleva työtulo ja yrittäjän syntymäaika. Perhe-eläkkeen suuruus määrätään täysin samalla tavoin kuin TEL:ssa.

Toisin kuin TEL:ssa ei YEL-eläkkeeseen myönnetä työttömyyslisiä.

6.2.1. Eläkkeeseen oikeuttava aika

Eläkkeeseen oikeuttava aika lasketaan muutoin TEL 6 §:n mukaisesti, mutta aikaa ennen YEL:n voimaantuloa ei oteta huomioon.

6.2.2. Työtulo

TEL:n mukaista eläkkeen perusteena olevaa palkkaa vastaa YEL:ssa eläkkeen perusteena oleva työtulo. Työtulosta on säädetty YEL 7 §:ssä ja YEA 6 §:ssä. Näitä säännöksiä sovellettaessa on erotettava toisistaan "yrittäjän työtulo" ja "eläkkeen perusteena oleva työtulo". "Yrittäjän työtulolla" tarkoitetaan sitä työtuloa, joka yrittäjälle on vahvistettu yrittäjänäolojakson kestäessä. YEA 6 §:n mukaan tämä tulo vahvistetaan vuositulona. Yrittäjänäolojakson päättyessä määrätään "eläkkeen perusteena oleva työtulo".

YEL 7 §:n mukaan yrittäjän työtuloksi on vahvistettava se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen YEL:n alaista työtään suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Vuotuista työtuloa ei kuitenkaan vahvisteta 50 000 markkaa suuremmaksi.

Yrittäjän työtulon vahvistamisesta on annettu ohjeita yleiskirjeessä n:o 13/69. Eläketurvakeskus on lisäksi julkaissut kirjasen, johon on otettu yrittäjäjärjestöjen antamia työtulosuosituksia.

Eläkelaitos vahvistaa työtulon vakuutuksen alkaessa. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se joko yrittäjän tai eläkelaitoksen aloitteesta. Työtuloa ei kuitenkaan voida muuttaa takautuvasti.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo määrätään kuukautta kohden. Se määrätään kullekin yrittäjänäolojaksolle erikseen tämän jakson aikana vahvistettujen yrittäjän työtulojen, eli vuositulojen punnittuna keskiarvona. Tällöin vahvistetut vuositulot korotetaan ensin yrittäjänäolojakson päättymisvuoden indeksiin. Kukin vahvistettu vuositulo kerrotaan siihen jaksoon sisältyvien päivien lukumäärällä, jonka aikana vuositulo on ollut voimassa. Tämän jälkeen näin saadut tulot lasketaan yhteen ja summa jaetaan koko yrittäjänäolojaksoon sisältyvien päivien lukumäärällä. Näin saatu "punnittu vuositulo" jaetaan luvulla 12.

6.2.3. Eläkkeen määrän laskeminen

Pääsäännön mukaan YEL-vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen määrä on 1/12 prosenttia kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan ajan kuukaudelta. Ennen vuotta 1927 syntyneiden yrittäjien eläke karttuu kuitenkin edellä sanottua nopeammin. Tästä ns. ikäluokkakorotuksesta säädetään YEL 19 §:n 5 momentissa. Ikäluokkakorotus lasketaan periaatteessa samalla tavoin kuin TEL 5 a §:n mukainen eläkkeen vähimmäismäärä, mutta sen määrään vaikuttaa vain YEL:n voimaantulon jälkeinen aika ja työtulon sitä osaa, joka ylittää 20 000 markkaa vuodessa, ei oteta huomioon.

6.2.4. Indeksisidonnaisuus

YEL:n mukainen eläketurva on sidottu TEL-indeksiin. Niin ikään laissa säädettyt markkamäärät on sidottu indeksiin, joten YEL 7 §:n 1 momentissa mainittu 50 000 markan ja 19 §:n 5 momentissa mainittu 20 000 markan raja muuttuu kalenterivuosittain. Myös vahvistetut työtulot tarkistetaan kalenterivuosittain indeksin muutoksia vastaavasti.

6.2.5. Esimerkki eläkkeen perusteena olevan työtulon ja eläkkeen määrän laskemisesta

Yrittäjä on syntynyt 17.10.1915. Hän jatkaa yrittäjätoimintaansa 1.1.1970 lähtien työkyvyttömäksi tuloonsa 30.7.1973 asti. Hänelle vahvistetaan työtuloksi 1.1.1970 alkaen 25 500 mk/v. Myöhemmin työtulo vahvistetaan uudestaan niin, että se on 1.11.1971 alkaen 30 200 mk/v. TEL-palkkaindeksin oletetaan olevan 210 vuonna 1971 ja 230 vuonna 1973.

Vahvistetut työtulot indeksillä tarkistettuina:

$$\frac{230}{197} \times 25\,500 \text{ mk/v} = 29\,771,57 \text{ mk/v}$$

$$\frac{230}{210} \times 30\,200 \text{ mk/v} = 33\,076,19 \text{ mk/v}$$

Eläkkeen perusteena oleva työtulo on

$$\frac{660 \times 29\,771,57 + 630 \times 33\,076,19}{660 + 630} \text{ mk/v} = 31\,385,45 \text{ mk/v} =$$

$$\underline{\underline{2\,615,45 \text{ mk/kk}}}$$

Edellä tarkoitetun yrittäjän eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan aika 1.1.1970 - 17.10.1980, jolloin eläkkeeseen oikeuttavia kuukausia on 129.

Ikäluokkakorotuksessa huomioon otettava korkein työtulo tarkistettuna vuoden 1973 tasolle:

$$\frac{230}{197} \times 20\,000 \text{ mk/v} = 23\,350,25 \text{ mk/v}$$

Työkyvyttömyyseläkkeen suuruus on

$$\left(\frac{22 \times 23\,350,25}{100} + \frac{129 \times 8\,035,20}{12 \times 100} \right) \text{ mk/v} = 6\,000,84 \text{ mk/v} =$$

$$\underline{\underline{500,07 \text{ mk/kk}}}$$

6.3. Eläkkeiden yhteensovitus

YEL-eläkkeet ovat TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä. YEL-eläkkeiden yhteensovitus tapahtuu siten samalla tavoin kuin TEL-eläkkeiden yhteensovitus.

TEL 8 §:n 3 momentissa säädetään, missä tapauksissa yhteensovitusperustetta korotetaan sen vuoksi, että YEL:n mukainen toiminta ja työsuhde ovat jat-

kuneet rinnakkain tai että yrittäjälle on YEL-toiminnan kestäessä suoritettu eläkettä. Voitaneen katsoa, että säännöstä sovellettaessa otetaan huomioon myös se YEL:ssä tarkoitettu toiminta, jota yrittäjä on yhdenjaksoisesti harjoittanut ennen 1.1.1970.

7. LISÄEDUT

7.1. Määrälliset lisäedut

Yrittäjä voi sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin ja maksuin järjestää itselleen ja omaisilleen YEL:n vähimmäisehtoja paremman eläketurvan. Kun tällainen eläkejärjestely rekisteröidään Eläketurvakeskuksessa, siihen sovelletaan soveltuvin osin YEL:n säännöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriön antaman päätöksen (As.kok. n:o 675/69) mukaan lisäeläketurvana voidaan rekisteröidä seuraavat etuudet:

- 1) eläkeiän alentaminen 65 vuoden iästä;
- 2) vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden korotus YEL 4 - 8 §:n ja 19 §:n 5 momentin edellyttämistä määristä; ja
- 3) perhe-eläkkeen määrän korotus YEL 5 §:n 1 momentin edellyttämästä määrästä.

Eläketurvakeskus antaa ns. lisäetujen kartassa tarkemmat ohjeet siitä, minkä sisältöisinä lisäedut voidaan rekisteröidä. Yrittäjän ottaessa lisäeläkevakuutuksen vaaditaan, että hän täyttää hänen terveydentilaansa koskevat erityiset vaatimukset. Nämä vaatimukset ilmenevät ns. vastuunvalintaohjeesta, joka annetaan eläkelaitoksille erillisessä yleiskirjeessä.

7.2. Vapaaehtoinen YEL-perusvakuutus

Yrittäjä, jonka työtulo on arvioitava YEL 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua määrää pienemmäksi, eli pienemmäksi kuin n. 3 000 markkaa vuodessa, voi vapaaehtoisesti ottaa YEL:n mukaisen vakuutuksen. Vakuutusta ei voida myöntää taannehtivasti ja sen myöntämisen edellytyksenä on, että yrittäjä täyttää edellisessä kohdassa tarkoitettut hänen terveydentilaansa koskevat vaatimukset.

Tässä tarkoitettu vapaaehtoinen vakuutus rekisteröidään Eläketurvakeskuksessa YEL-vähimmäisturvan mukaisena. Vakuutusmaksu määräytyy samalla tavoin kuin YEL:n mukaisesta pakollisesta perusturvasta.

8. ELÄKELAITOKSEN VASTUU ELÄKKEISTÄ

YEL 10 §:ssä on säännökset siitä, miten eläkelaitokset ovat vastuussa YEL-eläkkeistä. Eläkelaitokset vastaavat kaikista perusturvan mukaisista eläkkeistä yhteisesti. YEL 11 §:n 1 momentin mukaisista lisäeduista vastuu määräytyy samaan tapaan kuin TEL:ssä.

9. ELÄKKEEN MYÖNTÄMISEEN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

9.1. Eläkehakemuslomakkeet

YEL:n ja MYEL:n mukaisia eläkkeitä haetaan samoilla lomakkeilla kuin TEL- ja LEL-eläkettä. Eläkehakemuslomakkeisiin (E-lomake ja P-lomake) on tehty yrittäjien eläkelakien edellyttämät muutokset. Uusitut lomakkeet ovat tämän kirjeen liitteinä. Lomakkeita voidaan tilata Eläketurvakeskuksen postituksesta.

Yrittäjänäolojaksoista ei heti yrittäjien eläkelakien voimaantultua saada tietoja Eläketurvakeskuksen rekistereihin. Näin ollen lakien toimeenpanon alkuvaiheessa joudutaan mahdollinen yrittäjätoiminta selvittämään eläkehakemuksesta saatavien tietojen perusteella. Tämä edellyttää, että nykyisin käytössä olevat eläkehakemuslomakkeet poistetaan käytöstä kuluvan vuoden aikana.

E-lomakkeella on jo aikaisemminkin voitu hakea myös VEL:n ja KVTEL:n mukaisia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä. P-lomakkeella on voitu hakea KVTEL-perhe-eläkettä. Lomakkeita uusittaessa P-lomakkeeseen on tehty sellaiset muutokset, että sillä on mahdollista hakea myös valtion perhe-eläkelain (VPEL) mukaista eläkettä. Eläkehakemuksia käsiteltäessä on otettava huomioon yleiskirjeessä

n:o 7/69 annetut ohjeet niitä tapauksia varten, joissa eläkkeen hakija on kuulunut VEL:n tai KVTEL:n piiriin.

9.2. Mikä eläkelaitos ratkaisee eläkehakemuksen

YEL:ia sovellettaessa noudatetaan TEL 3 §:n 4 momentin säännöksiä. Näin ollen TEL- ja LEL-työsuhteissa sekä YEL- ja MYEL-yrittäjätoiminnassa kertyneet eläkkeet myönnetään yleensä samanaikaisesti.

Siitä, mikä eläkelaitos ratkaisee eläkehakemuksen, maksaa eläkkeen ja huolehtii muista eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen tehtävistä, on säännökset TEA 12 §:ssä, LEA 13 §:ssä, YEA 11 §:ssä ja maatalousyrittäjien eläkeasetuksen (MYEA) 11 §:ssä. Pääsäännön mukaan eläkehakemuksen ratkaiseminen ja edellä mainitut muut tehtävät kuuluvat sille eläkelaitokselle, jonka piiriin vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai perhe-eläkkeen edunjättäjä on viimeisen työsuhteensa tai yrittäjätoimintansa perusteella kuulunut. Jos kuitenkin perhe-eläkkeen edunjättäjälle hänen kuollessaan maksettiin vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä muusta eläkelaitoksesta, tämä eläkelaitos ratkaisee hänen jälkeensä haettavaa perhe-eläkettä koskevan hakemuksen.

Niitä tapauksia varten, joissa asianomainen henkilö on viimeksi kuulunut kahden tai useamman eläkelaitoksen piiriin, on säädetty seuraava järjestys:

- 1) jos hän on viimeksi ollut TEL:n alaisessa työsuhteessa, eläkehakemuksen ratkaisee YEL:n, MYEL:n tai LEL:n piiriin kuuluvasta samanaikaisesta toiminnasta huolimatta TEL-eläkelaitos;
- 2) jos hän on viimeksi kuulunut samanaikaisesti YEL:n ja MYEL:n tai LEL:n piiriin, eläkehakemuksen ratkaisee YEL-eläkelaitos; ja
- 3) jos hän on viimeksi kuulunut samanaikaisesti MYEL:n ja LEL:n piiriin, eläkehakemuksen ratkaisee Maatalousyrittäjien eläkelaitos (MELA).

Edellä sanottua sovellettaessa ei ole vaadittava, että rinnakkaiset työsuhteet ja yrittäjätoiminnat päättyvät täsmälleen samana päivänä. Riittävänä voidaan pitää sitä, että eläketapahtuman sattuessa rinnakkaiset työsuhteet ja yrittäjätoiminnat vielä jatkuvat tai että eläketapahtuma on ollut niiden päättymisen syynä.

Todettakoon lisäksi, että Eläketurvakeskus voi erityisen syyn niin vaatiessa edellä sanotusta poiketen määrätä eläkelaitoksen, jonka on ratkaistava eläkehakemus.

9.3. Eläkehakemuksen käsitteleminen vuoden 1970 aikana, jos vakuutusta ei ole otettu

Edellä kohdassa 3.3. on todettu, että YEL-eläkettä voidaan vuoden 1970 aikana hakea, vaikkei vakuutusta olisi otettu. Eläketurvakeskus määrää tällöin eläkelaitoksen, jonka on ratkaistava eläkehakemus. Eläkelaitos pidättää eläkkeestä sen, mitä vakuutusmaksuna olisi ollut suoritettava. Jos tällainen yrittäjä on samanaikaisesti ollut TEL-työsuhteessa, eläkehakemus lähetetään sillä eläkelaitokselle, jossa TEL-työsuhteen perusteella on järjestetty eläketurva. Jos kuitenkin asianomainen TEL-eläkelaitos ei voi harjoittaa YEL-toimintaa, hakemus lähetetään muulle eläkelaitokselle ja Eläketurvakeskus samalla TEA 12 §:n nojalla määrää tämän eläkelaitoksen käsittelemään eläkehakemuksen. Vastaavissa tapauksissa maatalousyrittäjien eläkehakemukset lähetetään MELA:lle.

Ensi vuoden aikana YEL-eläkettä hakevat ilmeisesti monet sellaiset henkilöt, joilla ei ole oikeutta YEL-eläkkeeseen. Jos asianomainen henkilö on kuulunut TEL:n tai LEL:n piiriin, TEL- tai LEL-eläkelaitoksen on ratkaistava hakemus myös YEL-eläkkeen osalta, eli tältä osin hylättävä hakemus. Mikäli hakija ei ole kuulunut TEL:n eikä LEL:n piiriin, Eläketurvakeskus hylkää hakemuksen.

Kun yrittäjä vakuutusta ottamatta hakee YEL-eläkettä, Eläketurvakeskus pyrkii selvittämään, onko kysymyksessä YEL:n piiriin kuuluva toiminta. Eläkehakemuksia joudutaan niiden suuresta lukumäärästä johtuen käsittelemään summaarisesti siinä vaiheessa, kun Eläketurvakeskus toimittaa niitä edelleen eläkelaitoksille. Tämän vuoksi eläkelaitoksen on siitä huolimatta, että hakemus on YEL-eläkehakemuksena lähetetty sen käsiteltäväksi, syytä tutkia, kuuluuko hakija YEL:n piiriin. Varsinkaan sitä, onko työkyvyttömyys alkanut ennen YEL:n voimaantuloa, ei Eläketurvakeskuksessa eläkehakemusten rutiinikäsitteilyssä voida tutkia.

II MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAKI

Maatalousyrittäjien eläkelaki (MYEL) rakentuu suureksi osaksi samoille periaatteille kuin YEL. Mikäli seuraavassa ei muuta sanota, pätee MYEL:n mukaiseen vakuutukseen vastaavasti, mitä edellä on YEL:n kohdalla mainittu.

1. LAIN SOVELTAMISPIIRI

MYEL koskee vain Suomessa asuvia maatilatalouden harjoittajia ja kalastajia sekä heidän perheenjäseniään ja vain sikäli kuin he harjoittavat ansiotoimintaa tässä ominaisuudessaan. Jos he sen ohella tekevät muutakin ansiotyötä, on heidät siitä vakuutettava sen lain mukaan, jonka piiriin ko. työ kuuluu. Kysymykseen tulee silloin lähinnä TEL:n, LEL:n tai YEL:n mukainen vakuutus. MYEL:n mukaan vakuutettavia henkilöitä kutsutaan laissa maatalousyrittäjiksi.

1.1. Maatilatalouden harjoittaja

MYEL 1 §:n 2 momentin mukaan maatilatalouden harjoittajalla tarkoitetaan henkilöä, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maatilataloutta vähintään 2 hehtaaria maatalousmaata käsittävällä viljelmällä. Ansiotyötä suoritetaan siis maatilatalouden harjoittajan ominaisuudessa, jos

- 1) työ tehdään omaan tai yhteiseen lukuun;
- 2) työ liittyy maatilatalouden harjoittamiseen; ja
- 3) maatilataloutta harjoitetaan tietyt vaatimukset täyttävällä viljelmällä.

1.1.1. Omaan tai yhteiseen lukuun tehty työ

Jotta työ olisi tehty omaan tai yhteiseen lukuun vaaditaan, että työn tulos tulee välittömästi työn suorittajan tai sen yhtymän, jonka osakkaana hän on, hyväksi. Maatilataloudessa tämä käytännössä edellyttää, että ko. työn suorittaja itse joko yksin tai yhdessä muiden osakkaiden kanssa hallitsee sitä viljelmää, jolla työ tehdään.

1.1.2. Maatilatalouden harjoittamiseen liittyvä työ. Eri yrityksenä pidettävä toiminta

MYEL:n piiriin kuuluvan työn tulee liittyä siihen taloudelliseen kokonaisuuteen, jonka toiminta viljelmällä muodostaa. Tämä toiminta koostuu ennen kaikkea varsinaisista maataloustöistä eli niistä töistä, jotka liittyvät kasvinviljelyyn, kotieläinten pitoon ja metsätalouteen. Viljelmällä voidaan kuitenkin harjoittaa muutakin ansiotoimintaa, kuten esimerkiksi puutarhaviljelyä, turkistarhausta, mehiläistenhoitoa, soranottoa, tiilentekoa ja erilaista kotiteollisuustoimintaa. Kaikki tällainen toiminta kuuluu maatilatalouden harjoittamiseen sikäli kuin se liittyy samaan taloudelliseen kokonaisuuteen.

Jos sitä vastoin maatilatalouden yhteydessä harjoitettu muu kuin maataloustoiminta on sen laatuista, että sitä on pidettävä eri yrityksenä, ei tässä toiminnassa suoritettu työ kuulu MYEL:n piiriin. Siitä on nimenomainen sääntökin MYEL 1 §:n 4 momentissa. Yleensä toimintaa on pidettävä eri yrityksenä, kun siihen käytetään erityistä työvoimaa tai kun se vaatii huomattavasti pääomaa. Hyvin laajaksi paisunutta toimintaa voidaan pitää eri yrityksenä, vaikkei se täyttäisiäkään edellä sanottuja tunnusmerkkejä. Epäselvissä tapauksissa on johtoa saatavissa verotuskäytännöstä. Jos toimintaa verotetaan erikseen, sitä on MYEL:nkin mielessä pidettävä eri yrityksenä.

1.1.3. Viljelmä

Viljelmä on määritelty MYEL 2 §:n 1 momentissa. Sen mukaan viljelmällä tarkoitetaan sellaista yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena. Viljelmä voi siis koostua useasta tilasta tai tilanosasta, kunhan niitä vain hallitaan yhtenä kokonaisuutena. Jollei tätä kokonaisuutta ensinkään ole tarkoitettu maatilatalouden harjoittamiseen vaan esimerkiksi yksinomaan lomavietto- paikaksi tai teollisuustontiksi, ei sitä ole pidettävä viljelmänä, oli sen koko mikä tahansa.

MYEL 1 §:n 2 momentin mukaan maatilatalouden harjoittamisen tulee tapahtua vähintään 2 hehtaaria maatalousmaata käsittävällä viljelmällä. MYEL 2 §:n 2 momentin mukaan maatalousmaana pidetään viljeltyä maatalousmaata, eli peltoa

ja puutarhaa sekä kasvullisesta metsämaasta määrätty osa, jonka suuruus on riipuvainen siitä, sijaitseeko metsä Etelä-, Keski- vai Pohjois-Suomessa. Jos viljelmän näin maatalousmaaksi muunnettu pinta-ala on 2 hehtaaria pienempi, ei sillä maatilataloutta harjoittava henkilö kuulu MYEL:n pakollisen eläketurvan piiriin. Kun hänellä kuitenkin on mahdollisuus ottaa itselleen MYEL:n mukainen vapaaehtoinen vakuutus, on katsottava, ettei hän tämän yrittäjätoimintansa osalta myöskään voi kuulua YEL:n piiriin.

1.2. Maatilatalouden harjoittajan perheenjäsenet

Myös maatilatalouden harjoittajan puoliso ja muut perheenjäsenet on vakuutettava MYEL:n mukaan. Edellytyksenä on tällöinkin, että perheenjäsenen työ liittyy maatilatalouden harjoittamiseen MYEL:ssä tarkoitetulla viljelmällä. Muilta perheenjäseniltä kuin emännän tai isännän työtä tekevältä puolisolta vaaditaan lisäksi, että heille maksetaan rahapalkkaa viljelmällä suorittamastaan työstä (vrt. MYEL 8 §:n 4 mom.). Työnteon katsotaan tapahtuvan perheenjäsenenä, kun sitä tehdään perheen päämiehelle.

1.3. Kalastaja

MYEL 1 §:n 2 momentin mukaan kalastajalla tarkoitetaan henkilöä, joka olematta työsuhteessa harjoittaa ammattimaista kalastusta joko yksin tai yhtymän osakkaana yhteiseen lukuun. Kalastus on ammattimaista, kun sitä harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

Kalastustoimintaan katsotaan yleensä kuuluvan kalan pyynti, tavanomaisessa laajuudessa tapahtuva kalan käsittely kuten suolaus ja savustus, pyyntivälineiden valmistus, korjaus ja kunnostus sekä kalan markkinointi. Jos joku henkilö yksinomaan harjoittaa jotakin muuta edellä mainituista toiminnoista kuin kalan pyyntiä, ei hänen yleensä voida katsoa harjoittavan kalastusta ensinkään. Jos kuitenkin kalastusta harjoitetaan yhtymänä ja osakkaiden kesken on esimerkiksi sellainen työnjako, että joku osakas huolehtii vain saaliin markkinoimisesta, katsotaan hänenkin harjoittavan kalastusta. Sama koskee kalastajan perheenjäseniä.

Ammattikalastaja harjoittaa usein kalastuksen ohella hylkeenpyyntiä.

Vaikka tätä ei voida pitää varsinaisena kalastuksena, liittyy se niin läheisesti kalastustoimintaan, että se on syytä lukea siihen mukaan. Usein kalastaja valmistaa itse pyyntivälineensä ja näin saavuttamaansa ammattitaitoa hyväksi käyttäen hän voi valmistaa esimerkiksi veneitä myyntiä varten. Niin ikään kalastajalla saattaa olla moottorivenekuljetuksesta saatua tuloa sellaisena aikana, jolloin hän ei käytä venettään kalastukseen. Mikäli tällaista toimintaa ei ole pidettävä eriytyksenä (MYEL 1 §:n 4 mom.), on se luettava kalastustoiminnaksi.

1.4. Kalastajan perheenjäsenet

Kalastajan perheenjäsenet on vakuutettava MYEL:n mukaan, sikäli kuin he osallistuvat ko. kalastustoimintaan. Toisin kuin maatilatalouden harjoittajan perheenjäsenen kohdalla kalastajan perheenjäseneltä ei vaadita, että hän saa työstään rahapalkkaa. Toisaalta se seikka, että hän tästä työstään saa palkkaa ja että hänen siten on katsottava olevan työsuhteessa, ei estä hänen kuulumistaan tämän työnsä perusteella MYEL:n piiriin.

1.5. Kaikkia maatalousyrittäjiä koskevat erityiset edellytykset

Samalla tavoin kuin YEL:kin asettaa MYEL tietyt vakuutettavan ikää sekä hänen ansiotoimintansa kestoja ja siitä arvioitavaa työtuloa koskevat vaatimukset. Ne ovat yleensä samat kuin YEL:n mukaan. Ainoa ero on, että MYEL:n mukaan työtulon vähimmäismäärä on 500 mk vuodessa. Tämä rajamäärä on samoin kuin MYEL:ssä säädetyt muutkin markkamäärät sidottu palkkaindeksiin.

2. ELÄKETURVAN JÄRJESTÄMINEN

MYEL:n mukainen vakuutus on otettava Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta. Kukin maatalousyrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa vakuutuksen ottamisesta ja vakuutusmaksunsa suorittamisesta. MYEL 10 §:n 3 momentin mukaan maatalousyrittäjä on myös vastuussa samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä vakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan. Jos yrit-

täjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä, vastaa yhtymä samalla tavoin osakkaittensa vakuutusmaksuista.

Vakuutuksen ottamista varten maatalousyrittäjä toimittaa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvityksen työtulostaan. Selvitys on annettava vahvistetulla lomakkeella ja siihen merkitään, että se annetaan vakuutuksen ottamista varten. Mitään erillistä vakuutushakemusta ei tarvita.

Milloin maatalousyrittäjä laiminlyö eläketurvan järjestämisen, Maatalousyrittäjien eläkelaitos vahvistaa hankkimansa selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella työtulon ja perii maatalousyrittäjältä vakuutusmaksun, jonka eläkelaitos voi laiminlyönnin ajalta korottaa enintään kaksinkertaiseksi (MYEL 12 §:n 1 momentti).

3. VAKUUTUSMAKSUN MÄÄRÄ

Vakuutusmaksun määräämistä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain ns. perusprosentin, jonka tulee olla sama prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan TEL-vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua. Vuodeksi 1970 perusprosentti on vahvistettu 5 prosentiksi. MYEL:n mukainen vakuutusmaksu on sidottu koko maatalousyritykselle vahvistettuun työtuloon siten, että maksu on 40 prosenttia mainitusta perusprosentista eli 2 prosenttia maatalousyritykselle vahvistetun työtulon 5 000 markkaan saakka ja sen ylittävältä osalta perusprosentin suuruinen. Koko maatalousyritykselle tällä tavoin määrätty vakuutusmaksu jaetaan yrityksessä vakuutettujen henkilöiden kesken heidän työtulonsa suhteessa.

4. ELÄKKEEN SAAMISEN EDELLYTYKSET

Edellytykset MYEL:n mukaisen eläkkeen saamiselle ovat samat kuin YEL:ssä sillä poikkeuksella, että vanhuuseläkkeestä maksetaan vain puolet sellaiselle maatalousyrittäjälle, joka edelleen suorittaa isännän työtä MYEL:ssä tar-koitetulla viljelmällä.

5. ELÄKKEEN SUURUUS

Eläkkeen suuruus määräytyy MYEL:ssä kuten YEL:ssäkin eläkkeeseen oikeuttavan ajan ja eläkkeen perusteena olevan työtulon perusteella.

5.1. Työtulo maatilatalouden harjoittamisesta.

Maatilatalouden harjoittajan ja hänen perheenjäsentensä työtulon selvittämistä varten on vahvistettu oma lomakkeensa (MT-lomake). Maatilatalouden harjoittajan siinä antamien ja eläkelaitoksen hankkimien selvitysten perusteella hänelle vahvistetaan eläkkeen perusteena olevan työtulon määräämistä varten se työtulo, jonka hänen voidaan kohtuudella arvioida jatkuvasti saavan MYEL:n piiriin kuuluvasta toiminnastaan (MYEL 8 §:n 1 momentti). Tämä säännös koskee kaikkia maatalousyrittäjiä.

MYEL 8 §:n 2-4 momentin säännöksissä jaetaan maatilatalouden harjoittajat kolmeen ryhmään, isäntiin, emäntiin ja muihin perheenjäseniin. Näitä ei ole laissa tarkemmin määritelty. Tulkinnassa on lähdettävä siitä, mitä näillä sanannoilla yleisesti käsitetään ja miten nämä ryhmät on määritelty MYEL:ä lähellä olevassa muussa lainsäädännössä. Johtoa on saatavissa myös MYEL 1 §:n 2 momentin säännöksestä siitä, mitä maatalousyrittäjällä tarkoitetaan.

Isännällä tarkoitetaan yleensä sellaista henkilöä, jolla on hallintaoikeus viljelmään ja joka harjoittaa sillä maatilataloutta omaan lukuunsa. Hallintaoikeus hänellä voi olla omistajana tai vuokraajana, mutta myös esim. testamenttimääräyksen tai luovutussopimukseen sisältyvän ehdon perusteella. Jos aviopuolisoista jompikumpi tai kumpikin on viljelmän omistaja, voidaan yleensä miestä pitää isäntänä edellyttäen, että hän työskentelee viljelmällä. Muutoinkin, kun viljelmä on yhteisomistuksessa, voidaan pitää sääntönä, että viljelmällä työskentelevät miespuoliset osakkaat ja naispuolisten osakkaiden puoliset suorittavat kaikki isännän työtä. Nainenkin voi olla isäntä lähinnä silloin, kun viljelmällä ei ole muuta henkilöä, joka vastaisi isännän tehtävistä. Poikkeuksellisesti voidaan naisen katsoa suorittavan isännän työtä miehen rinnalla, kun selvitetään, että emännän työhön on palkattu toinen henkilö tai että siitä vastaa kokonaan toinen osakas tai osakkaan puoliso.

Emännällä tarkoitetaan yleensä miespuolisen isännän puolisoa. Jos vil-

viljelmällä työskentelee naispuolinen osakas tai osakkaan vaimo, on hänen yleensä katsottava suorittavan emännän työtä, vaikka hänen miehensä ei osallistuisi viljelmän töihin eikä siis toimisi isäntänä. Emännän työtä voi tehdä mieskin ja jopa isäntä, lähinnä silloin, kun viljelmällä ei ole muuta henkilöä, joka vastaisi emännän tehtävistä. Aina on kuitenkin vaadittava emännältä, kuten isännältäkin, että hänellä tai hänen puolisoillaan joko yksin tai yhdessä muiden osakkaiden kanssa on hallintaoikeus viljelmään. Jos esim. viljelmän emännän tehtävistä vastaa omistajan tytär, jolla ei ole osuutta viljelmään, häntä ei ole pidettävä emäntänä vaan muuna perheenjäsenenä.

Edellä sanotun estämättä on katsottava, että isännän tai emännän kuoltua hallitsee leski yksin koko viljelmää, vaikka lapsilla olisikin siihen perintöoikeuden perusteella omistusoikeus. Näin tilanne jatkuu yleensä pesänselvitykseen, mutta sen jälkeen kun toiminta on jälleen saanut vakiintuneet muotonsa, on edellytettävä, että osakkaiden kesken tehdään viljelmän hallinnasta erityinen sopimus. Muussa tapauksessa katsotaan kaikkien viljelmällä työskentelevien osakkaiden tekevän isännän tai emännän työtä.

MYEL 8 §:n 2 momentti sisältää erityissäännökset työtulon määräämisestä silloin, kun viljelmällä työskentelee vain yksi isäntä ja yksi emäntä. Pääsääntönä on, että isännän ja emännän yhteenlaskettu vuotuinen työtulo on 500 mk maatalousmaan hehtaaria kohden 12 ensimmäiseltä hehtaarilta, ja, jos viljelmän maatalousmaan pinta-ala on sanottua suurempi, 120 mk jokaiselta ylittävältä hehtaarilta, kuitenkin niin, että yhteensä otetaan huomioon enintään 30 hehtaaria. Emännän vuotuisena työtulona pidetään 1 800 mk, kuitenkin enintään puolet edellä sanotusta yhteenlasketusta työtulosta.

Edellä mainitusta pääsäännöstä saadaan poiketa - määräämällä yhteenlaskettu työtulo suuremmaksi tai pienemmäksi tai jakamalla se toisin isännän ja emännän kesken - jos poikkeuksellinen viljelystapa tai työnjako viljelmällä taikka muu erityinen syy niin edellyttää.

MYEL 8 §:n 3 momentti sisältää erityissäännökset sellaisen tapauksen varalta, että samalla viljelmällä on kaksi tai useampia isäntiä tai emäntiä. Silloin maatilatalouden harjoittamiseen käytetty viljelmän maatalousmaan pinta-ala jaetaan isännän työtä tekevien lukumäärällä. Kullekin osa-alalle määrätään MYEL 8 §:n 2 momenttia soveltaen isännän ja emännän yhteenlaskettu työtulo ja näin saadut työtulot eri osa-aloilta lasketaan yhteen. Tästä koko viljelmän

isäntien ja emäntien yhteenlasketusta työtulosta määrätään MYEL 8 §:n 2 momenttia soveltaen emäntien työtuloksi yhteensä enintään puolet. Jäljelle jäävä osa koko viljelmän isäntien ja emäntien yhteenlasketusta työtulosta jaetaan, jollei erityistä syytä muunlaiseen jakoon ole, tasan isäntien kesken.

Edellä selostetut säännökset johtavat siihen, että jos viljelmän maatalousmaan pinta-ala on suurempi kuin 12 hehtaaria ja isäntiä on vähintään kaksi, on koko viljelmän isäntien ja emäntien yhteenlaskettu työtulo normaalitapauksessa suurempi kuin yhden isännän ja yhden emännän yhteenlaskettu työtulo samalla viljelmällä. Säännösten ratio näyttääkin olevan se, että suurehkoilla viljelmällä työmenekki normaalitapauksissakin on suurempi kuin mitä yhden isännän ja yhden emännän yhteenlaskettu työtulo MYEL 8 §:n 2 momentin mukaan edellyttäisi. Tämä seikka on syytä ottaa huomioon silloinkin, kun suurehkoilla viljelmällä työskentelee vain yksi isäntä mutta kaksi tai useampia emäntiä. Jos emännät tällöin osallistuvat, kuten normaalisti tapahtuneekin, enemmän isännälle kuuluviin töihin kuin mitä yksi emäntä omien tehtäviensä ohella olisi joutanut, saattaa olla aiheutta korottaa isännän ja emäntien yhteenlaskettu työtulo MYEL 8 §:n 2 momentin edellyttämästä normaalimäärästä. Ilman muuta erityistä syytä ei sanottua yhteenlaskettua työtuloa kuitenkaan ole korotettava suuremmaksi kuin mitä se olisi, jos sama henkilömäärä jakautuisi siten, että viljelmällä olisi vain yksi emäntä ja muut olisivat isäntiä.

MYEL 8 §:n 4 momentin mukaan maatilatalouden työhön osallistuvan muun perheenjäsenen kuin isännän tai emännän työtulona pidetään hänelle maksettavaa palkkaa, kuitenkin enintään sitä määrää, joka MYEL 8 §:n 2 momentin mukaan on määrättävä isännän työtuloksi, jos viljelmällä työskentelee vain yksi isäntä ja yksi emäntä.

Tässä säännöksessä tarkoitetaan perheenjäsenen todellista palkkaa eikä siis sellaista oletettua palkkaa, joka kohtuudella olisi hänen työstään suoritettava (vrt. YEL 7 §:n 1 momentti). On myös selvää, että jos perheenjäsen samalla työskentelee maatilatalouden yhteydessä harjoitetussa eri yrityksessä (MYEL 1 §:n 4 momentti) ei siitä työstä saatua palkan osaa oteta huomioon MYEL:n mukaista työtuloa määrättäessä.

MYEL:ssa ei ole tarkemmin määritelty, mitä palkalla tarkoitetaan. On lähdettävä siitä, että MYEL:n palkkakäsite on sama kuin TEL:ssa ja LEL:ssa. Myös luontoisedut on siten luettava palkaksi, jos ne annetaan korvauksena suori-

tetusta työstä. Sitä vastoin perheoikeudellisella perusteella saatuja luontoisetuja ei voida pitää palkkana. Sääntönä voidaan pitää, että maatilataloudessa työskentelevälle muulle perheenjäsenelle on määrättävä työtulo vain silloin, kun hänelle tästä työstä maksetaan rahapalkkaa, ja tällöin otetaan luontoisedut huomioon, mikäli niin on tehty myös veron ennakkoa pidätettäessä.

5.2. Kalastajan työtulo

Ammattikalastajan työtuloa määrättäessä otetaan lähtökohdaksi kalastuksesta saatu kokonaistulo. Tämä kokonaistulo muodostuu kalastajan omasta työpanoksesta ja sen pääoman tuotosta, jonka hän on sijoittanut yritykseensä. Kun tarkoituksena on vakuuttaa kalastajan työpanoksen arvo, on kalastajan kokonaistuloa korjattava siten, että työpanoksen arvo saadaan selville. Tällöin menetellään siten, että kokonaistulosta vähennetään pääoman tuotto.

Kalastajan työtulo lasketaan yksilöllisesti, siis toisin kuin maatilatalouden harjoittajan. Yksilöllisen laskemistavan vuoksi on jokaisen kalastajan osalta selvitettävä ne olosuhteet, jotka vaikuttavat hänen työtuloonsa. Kalastajan samoin kuin hänen perheenjäsentensäkin työtulon selvittämistä varten on vahvistettu oma lomakkeensa (KT-lomake), joka eroaa MT-lomakkeesta siinä, että kalastustoimintaa harjoittavat henkilöt antavat tiedot tästä toiminnastaan kukin erikseen eri lomakkeilla.

Ammattikalastajan tuloksi on katsottava se puhdas tulo, mitä hän on saanut kalastustoiminnastaan. Puhdas tulo tarkoittaa tuloa, josta on vähennetty tulon hankkimisesta aiheutuneet kustannukset. Mainitussa nettotulossa saattaa kuitenkin tämänkin jälkeen olla mukana kalastukseen käytetyn pääoman tuottoa. Kun pääoman ja sen tuoton osuus vaihtelee huomattavasti eri kalastajien osalta ja eläkelaitoksen on muuten vaikeaa saada selvitystä tästä kysymyksestä, on kalastajan itsensä annettava määritellä, kuinka suureksi tuoton osuus muodostuu.

Työtulon vahvistamista ei kuitenkaan jätetä yksistään mainitun arvion varaan. Voidakseen arvostella arvion oikeellisuutta eläkelaitos tarvitsee myös täydentäviä tietoja. Näitä ovat esim. tiedot kalastajan kolmen viimeisen vuoden kalastuksesta. Mainitut tiedot eläkelaitos saa työtuloselvityksessä.

Kalastajan perheenjäsenen työtulo määrätään periaatteessa samalla tavalla kuin ammattikalastajan itsensä työtulo. Näin ollen on pyrittävä määrittele-

mään hänen työpanoksensa arvo yrityksessä. Jos perheenjäsenelle maksetaan rahapalkkaa, voidaan palkkaa pitää myös hänen työtulonaan. Mikäli rahapalkkaa ei makseta, joudutaan työtulo arvioimaan muulla tavoin.

5.3. Kalastus ja maatilatalouden harjoittaminen

Ammattikalastaja saattaa eräissä tapauksissa harjoittaa kalastustoimintansa ohella myös maatilataloutta yli 2 hehtaarin viljelmällä. Tällöin hänelle määrätään työtulo kummastakin toiminnasta erikseen. Eläkkeen ja vakuutusmaksun määräämistä varten lasketaan työtulot yhteen. Tällainen ammattikalastaja joutuu täyttämään sekä maatilatalouden harjoittajan että kalastajan työtuloselvityksen.

5.4. Pellonvaraussopimus

MYEL 6 §:n 4 momentissa säädetään, että jos viljelmän peltoalasta on tehty pellonvaraussopimus, katsotaan peltoala siitä huolimatta normaalilla tavalla viljellyksi ja sopimuksen tehneen maatalousyrittäjän tekevän isännän työtä viljelmällä sopimuskauden ajan. Viimeksi mainittu säännös merkitsee, että isännän vanhuuseläkkeestä on pellonvaraussopimuksen voimassaoloajaksi tehtävä MYEL 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu työskentelyvähennys eli eläkettä on maksettava vain puolena. Sosiaali- ja terveysministeriössä on parhaillaan käsiteltävänä tätä asiaa koskeva muutosehdotus, jonka päätarkoituksena on poistaa pellonvaraussopimuksen vähentävä vaikutus isännän vanhuuseläkkeeseen.

6. YHTEENSOVITUS

MYEL:n mukainen eläke on samalla tavoin kuin YEL-eläkekin yhteensovituksessa rinnastettava TEL:n mukaiseen eläkkeeseen. Maatalousyrittäjien erikoislaatuisten olosuhteiden vuoksi on kuitenkin pidetty välttämättömänä soveltaa pienituloisimpiin maatalousyrittäjiin yhteensovituksessa korkeampaa eläkeperustetta kuin eläkettä laskettaessa. Tämän vuoksi on MYEL 19 §:n 1 momentissa säädetty, että yhteensovituksessa pidetään MYEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevana työtulona vähintään 6 000 markkaa vuodessa.

7. LISÄEDUT

Maatalousyrittäjälle myönnettävät lisäedut ovat samanlaiset kuin YEL:n piiriin kuuluvalla yrittäjällä. Lisäetujen saamisen osalta YEL ja MYEL eroavat siinä, että MYEL 22 §:n 6 momentin mukaan lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu vakuutus voidaan myöntää myös henkilölle, joka on täyttänyt 65 vuotta ennen 1.1.1970.

8. ELÄKELAITOKSEN VASTUU ELÄKKEISTÄ

Valtio suorittaa vuosittain Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle avustuksena puolet MYEL:iin perustuvista eläkkeistä ja muista etuuksista. Valtion osuutta laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon lain 6 §:n 2 momentin mukaisesti vähennettyä eläkettä eikä lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja lisäetuja, jotka jäävät Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vastattaviksi. Jos Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen saamat vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto sekä valtion avustus yhteensä eivät riitä MYEL:n mukaisiin etuuksiin ja eläkelaitoksen muihin kuluihin, maksaa valtio avustuksena myös puuttuvan määrän.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kunkin vuoden joulukuussa valtion avustuksen määrän edelliseltä kalenterivuodelta sekä avustuksen ennakon määrän seuraavaa kalenterivuotta varten.

III MUUT LAINMUUTOKSET

Yrittäjien eläkelait aiheuttavat muutoksia myös TEL:iin ja LEL:iin. Muutoksista ovat tärkeimpiä seuraavat.

1. TEL:N MUUTOKSET

TEL 6 §:ää on muutettu siten, että YEL:n mukaiset eläkkeet tulevat eläkkeeseen oikeuttavan tulevan palvelusajan suhteen samaan asemaan kuin työ-

ja virkaeläkkeet. TEL 8 ja 8 a §:ien muutoksella on yrittäjien eläkelain mukaiset eläkkeet saatettu yhteensovituksessa samanlaiseen asemaan työ- ja virkaeläkkeiden kanssa.

TEL 1 §:n 3 momentin mukaan työnantaja-asemassa olevalla yrittäjällä on ollut oikeus sisällyttää itsensä työntekijöitään varten järjestämänsä eläketurvaan. Yrittäjien eläkelakien voimaantulo tekee sanotut vakuutukset kuitenkin tarpeettomiksi. Tämän vuoksi mainittu säännös on kumottu ja TEL-vakuutuksen otaneelle työnantajalle muodostuu, jollei hän halua pysyttää vakuutustaan voimassa, tämän vakuutuksen osalta vapaakirja.

2. LEL:N MUUTOKSET

2.1. Traktorimiehet

MYEL:n ja YEL:n säätämisen yhteydessä on LEL:iin lisätty uusi 1 a §, joka tulee voimaan ensi vuoden alusta. Se koskee niitä henkilöitä, jotka tekevät työtä toiselle omistamallaan tai hallitsemallaan traktorilla tai siihen verrattavalla muulla koneella.

LEL 1 a §:n 1 momentti koskee traktorilla tai siihen verrattavalla muulla koneella tehtyä työtä kaikilla LEL:n työaloilla. Säännöksen tarkoituksena on sanoa, että jos tällaisen koneen omistaja tai haltija on tehnyt työsopimuksen työn suorittamisesta LEL:n työalalla mainittua konetta käyttäen, on häneen sovellettava LEL:a samalla tavoin kuin muihin LEL:n piirissä työskenteleviin työntekijöihin. Säännös on Traktorimpiesten sosiaaliturvatoimikunnan ehdotuksen mukainen. Toimikunnassa haluttiin tällä tavoin ehkäistä, että työsopimuksen tehneet traktorimiehet sopimuksesta huolimatta katsotaan itsenäisiksi yrittäjiksi.

LEL 1 a §:n 2 ja 3 momentti koskevat vain metsätyötä. Asetuksella voidaan säätää, että säännöksiä sovelletaan muillakin LEL-aloilla tehtyyn työhön. Niin ikään voidaan eräin rajoituksin asetuksella säätää, että säännöksiä on sovellettava silloinkin, kun työ suoritetaan käyttäen muuta moottorityökoneetta kuin traktoria. Näin ei kuitenkaan ole toistaiseksi säädetty. Säännösten mukaan sellainen henkilö, joka olematta työsuhteessa tekee rahakorvausta vastaan toiselle metsätyötä käyttäen traktoria tai sen voimalla toimivaa muuta konetta, on velvol-

lineä kustantamaan itselleen LEL:n mukaisen eläketurvan. Niin ikään tällaisen traktorimiehen on kustannettava LEL-eläketurva ko. työssä käyttämälleen apulaiselle. Työn teettäjälle on säädetty velvollisuus pidättää LEL-maksut työstä maksettavasta korvauksesta ja tilittämään ne eläkelaitokselle. Näin uhalla, että työn teettäjä muutoin on itse velvollinen suorittamaan vakuutusmaksut.

LEL 1 a §:n soveltamisesta on annettu erityinen asetus, jossa säädetään, että LEL 1 a §:n 2 momenttia on sovellettava myös, kun traktorin omistaja tai haltija taikka hänen apulaisensa työsopimussuhteessa olematta suorittaa traktorin metsätyössä käyttöä varten työn järjestelyä tai kaluston kunnossapitoa metsätyön varsinaisella suorituspaikalla. Lisäksi asetus sisältää yksityiskohtaiset säännökset eläkkeen ja vakuutusmaksun perusteena olevan työtulon määräämisestä.

2.2. LEL:n muut muutokset

Uuden yrittäjävakuutuksen vuoksi LEL:n säännöksiin on tehty eräitä muitakin muutoksia. Kun maatalousyrittäjien perheenjäsenet kuuluvat MYEL:n piiriin saadessaan perheenjäsenenä tekemästään työstä palkkaa, on LEL 1 §:n 2 momenttiin lisätty säännös siitä, ettei LEL koske työtä, jonka perusteella oikeus eläkkeeseen määräytyy MYEL:n mukaan. Ko. työ ei kuulu LEL:n piiriin silloinkaan, kun perheenjäsen ikänsä takia tai työtulonsa pienuuden vuoksi jää MYEL:n piirin ulkopuolelle.

LEL 5 §:n 1 momentin mukaan otetaan eläkkeeseen oikeuttavina huomioon vain sellaiset ansiot, jotka saman kalenterivuoden aikana nousevat vähintään laissa tarkoitettuun rajamäärään. Tämä rajamäärä on vuodesta 1970 alkaen alennettu 200 markaksi. Ensi vuoden indeksin mukaisesti korjattuna se on 394 mk. Muutos perustuu pyrkimykseen saattaa maatalousyrittäjien ja yrittäjien vähäisetkin LEL-ansiot eläketurvan piiriin.

On myös tehty lisäys LEL 7 §:n säännöksiin siitä, paljonko työntekijän tulee olla ansainnut puolentoista vuoden aikana ennen sairastumistaan, jotta hänen työkyvyttömyyseläkettään määrättäessä otettaisiin huomioon nk. tulevan ajan ansio. Jotta maatalousyrittäjä, joka tämän toimintansa ohella on vähäisessä määrin tehnyt myös LEL:n alaista työtä, voisi koko ansiotoimintansa perusteella saada täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen, on LEL 7 §:ään lisätty uusi 4 momentti.

jonka mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettuna rajamääränä pidetään 200 mk - vuoden 1970 indeksin mukaisesti korjattuna 394 mk - jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös MYEL:n mukaan oikeus täysitehoiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. - Tässä yhteydessä todettakoon, että kun nyt LEL 7 §:ssä on säädetty kaksi rajamäärää, on TEL 6 §:n 5 momentin säännöstä siitä, milloin työntekijän on sanottua säännöstä sovellettaessa katsottava saavuttaneen oikeuden LEL:n täysitehoiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täydennetty siten, että näin on katsottava tapahtuneen, kun hän on LEL-töissä ansainnut LEL 7 §:n 1 momentissa edellytetyn rajamäärän.

ELÄKETURVAKESKUS

Markku Kaikkonen

Matti Uimonen

Liitteet

V-, E- ja P-lomake

VAPAUTUSHAKEMUS VAKUUTTAMISVELVOLLISUUDESTA

V

Hakemus toimitetaan Eläketurvakeskukselle
osoite Kalevankatu 6, Helsinki 10

Ks. ohjeita kääntöpuolella

HAKEMUS KOSKEE (rasti ruutuun)	☐ maatalousyrittäjien eläkelain	mukaista vakuuttamisvelvollisuutta
	☐ yrittäjien eläkelain	

HAKIJAN HENKILÖTIEDOT

■ 20 Sukunimi	■ 21 Työeläkekortin n:o tai sos.turvatus
Etunimet	Syntymäaika Mies Nainen ☐ M ☐ N
Edellinen sukunimi	Syntymäkunta
Arvo tai ammatti	Seurakunta tai siviilirekisteri
Siviilisäätö ☐ naimaton ☐ naimisissa ☐ leski ☐ eronnut	Nuorimman lapsen syntymäaika
Lähiosoite	Nykyinen asuinkunta
Postitoimipaikka	Puhelinnumero

SELVITYS HAKIJAN NYKYISESTÄ ELÄKETURVASTA

- a. Onko hakija nykyään yrittäjätoimintansa ohella virka- tai työsuhteessa On Ei ole

b. Virka- tai työsuhteen alkamispäivä .....

c. Nykyinen palkka ..... mk/kk

d. Työnantajan nimi ja osoite .....

e. Onko hakijalle edellä mainitun virka- tai työsuhteen perusteella järjestetty lain vähimmäisvaatimuksia tai julkisen eläkesäännön perusturva parempi eläketurva On Ei ole

Missä eläkelaitoksessa .....
- Onko hakija aikaisemmin ollut eläkkeeseen oikeuttavassa virka- tai työsuhteessa On Ei ole
- Saako hakija virka- tai työsuhteeseen perustuvaa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä Saa Ei saa

Mistä eläkelaitoksesta .....
- Onko hakijalla voimassa oleva

a. maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vakuutus On Ei ole

b. yrittäjien eläkelain mukainen vakuutus On Ei ole

Missä eläkelaitoksessa .....

LISÄTIETOJA VARTEN ON TILAA KÄÄNTÖPUOLELLA

Paikka ja aika

Allekirjoitus

...../..... 19.....

HAKEMUKSEN LIITTEET

- Virkatodistus
 Yrittäjän työtuuloselvitys

- Maatilatalouden harjoittajan työtuuloselvitys
 Kalastajan työtuuloselvitys
Muita liitteitä ..... kpl

KENET VOIDAAN VAPAUTTAA

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön 7 päivänä marraskuuta 1969 antaman päätöksen (asetuskokoelma n:o 673/69) mukaan vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta voidaan myöntää, jos yrittäjällä muutoinkin on riittävä eläketurva. Näin katsotaan yleensä olevan silloin, kun hänen eläketurvansa virka- tai työsuhteesta on vähintään 250 mk kuukaudessa. Lisäksi vaaditaan, että hänen työtulonsa maatalous- tai muuna yrittäjänä on korkeintaan neljännes hänen muista työtuloistaan. Vaikka yrittäjätoiminnassa saatu tulo olisi enemmän kuin mainittu neljäsosa, voidaan vapautus myöntää, jos yrittäjän muu eläketurva ja hänen omaistensa perhe-eläketurva on huomattavan korkea.

Edellä sanottu 250 mk:n määrä, johon eläketurvan tulee nousta, vastaa vuoden 1970 palkkaindeksilukua ja muuttuu maan yleisen palkkatason mukaan.

Virka- tai työsuhteeseen liittyvän eläketurvan määrää laskettaessa otetaan huomioon lakisääteinen ja julkisen eläkesäännön mukainen eläketurva. Tällaista eläketurvaa on mm. työntekijäin eläkelain (TEL) vähimmäisehtojen mukainen eläketurva, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (LEL), valtion eläkelain, valtion ns. vanhan eläkelainsäädännön, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain, Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön ja ns. kunnallisten vanhojen eläkesääntöjen sekä valtion laitosten eläkesääntöjen mukainen eläketurva. Näiden lisäksi tulevat kysymykseen TEL:n mukaisesti rekisteröidyt lisäeläkkeet. Sitä vastoin työnantajan järjestämiä tai yrittäjän itselleen kustantamia rekisteröimättömiä lisäeläkkeitä ei voida ottaa huomioon vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttavana eläketurvana.

Vapautus myönnetään yleensä määräajaksi. Pysyvä vapauttaminen voi tulla kysymykseen hakijan ollessa jo lähellä eläkeikää.

HAKEMUS VOIDAAN TOIMITTAA

Eläketurvakeskukselle joko suoraan tai minkä tahansa työeläkelaitoksen tai sen valtuuttaman asiamiehen välityksellä.

HAKEMUKSEEN ON LIITETTÄVÄ

1. **Virkatodistus** so. hakijaa koskeva papintodistus tai siviilirekisterin ote.

2. **Selvitys** yrittäjätoiminnasta saadusta **työtulosta**, joka laaditaan erilliselle lomakkeelle. Maatilatalouden harjoittaja käyttää lomaketta »Maatilatalouden harjoittajan työtuloselvitys», ammattikalastaja lomaketta »Kalastajan työtuloselvitys» ja muu yrittäjä lomaketta »Yrittäjän työtuloselvitys».

3. **Selvitys** eläkkeeseen oikeuttavasta **palkasta ja palvelusajasta**. Tämä tarvitaan, kun hakija on tai on ollut sellaisessa palveluksessa joka kuuluu julkisen sektorin (valtio, kunnat yms.) eläkejärjestelmän piiriin. Selvityksen tulee olla ao. viranomaisen antama. Jos hakija on ollut useassa eläkkeeseen oikeuttavassa virka- tai työsuhteessa, selvitys on annettava niistä jokaisesta, siis myös päätyneistä.

TEL:n ja LEL:n mukaisesta eläkeoikeudesta hakijan ei kuitenkaan tarvitse esittää selvitystä, koska Eläketurvakeskuksella on tältä osin hallussaan tarpeelliset tiedot.

LISÄTIETOJA VARTEN

ELÄKEHAKEMUS

E

- työntekijäin eläkelain (TEL)
  - lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (LEL)
  - valtion eläkelain (VEL) ja siihen liittyvän lainsäädännön
  - kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (KVTEL)
  - maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL)
  - yrittäjien eläkelain (YEL)
- mukaista eläkettä varten

Hakemus toimitetaan sille eläkelaitokselle, jonka piiriin hakija viimeisen virka- tai työsuhteensa taikka yrittäjätoimintansa perusteella kuului

Haettaessa valtiolta ns. vanhan eläkelainsäädännön mukaista eläkettä ei käytetä tätä lomaketta (ks. ohjeita)

HAKEMUS KOSKEE (rasti ruutuun) ☐ vanhuuseläkettä ☐ työkyvyttömyyseläkettä		Työeläkekortin n:o tai sosiaaliturvatunnus
Sukunimi		Syntymäaika
Etunimet		Syntymäkunta
Edellinen sukunimi		Seurakunta tai siviilirekisteri
Virka tai ammatti		Nykyinen asuinkunta
Postiosoite (lähiosoite ja postitoimipaikka)		Puhelinnumero
Mistä eläke halutaan nostaa (rahalaitoksen konttori tai postitoimipaikka)		Konttorin ja tilin numerot

1. Onko hakija 7. 7. 1961 jälkeen ollut virka- tai työsuhteessa ☐ on ☐ ei ole	2. Onko hakija 31. 12. 1969 järkeen harjoittanut
Viimeinen työnantaja	— maatilataloutta tai ammattimaista kalastusta ☐ on ☐ ei ole
.....	— muuta yrittäjätoimintaa ☐ on ☐ ei ole
.....	Eläkelaitos jossa vakuutettu .....
.....	.....
Viimeinen työssäolopäivä ...../..... 19.....	Yrittäjätoiminnan päättymispäivä ...../..... 19.....

3. Saako tai hakeeko hakija korvausta, joka perustuu tapaturmavakuutuslakiin, sotilasvammalakiin tai liikennevakuutuslakiin ☐ saa ☐ hakee ☐ ei saa	ei saa
Mistä saa tai hakee (viraston tai vakuutusyhtiön nimi)	☐ eikä hae
.....	
4. Saako hakija ennestään omaan virka- tai työsuhteeseen perustuvaa eläkettä ☐ saa ☐ ei saa	
Eläkkeen maksaja (viraston tai eläkelaitoksen nimi)	
.....	

Täytetään vain haettaessa työkyvyttömyyseläkettä (kohdat 5 — 11)

5. Hakijan on käytävä lääkärin tarkastettavana	
Hakija on tätä hakemusta varten käynyt lääkärin tarkastettavana ...../..... 19.....	Tarkastaneen lääkärin nimi .....
Osoite	
6. Lääkärinlausunto on toimitettava eläkelaitokselle ☐ Lääkärinlausunto oheisena ☐ Lääkäri on lähettänyt lausuntonsa eläkelaitokselle	
7. Hakijaa hoitaneet lääkärit (nimet ja hoitovuodet)	
sairaanhoitolaitokset (nimet ja hoidossaoloajat)	
.....	
8. Hakija on ollut työkyvyttömän alkaen ...../..... 19.....	9. Jos sairaus on aikaisemmin selvästi haitannut työntekoa, niin mistä alkaen ...../..... 19.....
10. Sairausvakuutustoimisto tai työpaikkakassa, josta hakija on hakenut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, ja sen osoite	
11. Työttömyyskassa, jonka jäsen hakija on viimeksi ollut	

12. Virka- ja työsuhteet

Hakemuksen käsittelyn jouduttamiseksi pyydetään hakijaa mahdollisuuksiensa mukaan merkitsemään tiedot 7. 7. 1961 jälkeen voimassa oleista virka- ja työsuhteistaan.

Työnantajan nimi ja osoite	Hakijan työala ja tehtävä	Virka- tai työsuhteen kesto
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi

TÄYTETÄÄN VAIN KUN HAKIJA ON 31.12.1969 JÄLKEEN TOIMINUT MAATALOUSYRITTÄJÄNÄ TAI MUUNA YRITTÄJÄNÄ (kohdat 13—16)

13. Jos hakija on harjoittanut maatilataloutta niin onko viljelmä tai osa siitä hakijan tai hänen puolisonsa hallinnassa (Hallinta voi perustua esim. omistukseen, vuokraukseen tai testamenttiin) on ei ole

Jos hakija on harjoittanut muuta yrittäjätoimintaa kuin maatilataloutta, niin jatkaako hän sitä vielä kyllä ei jatka

14. Osallistuuko hakija vielä ja millä tavoin viljelmän tai muun yrityksen työhön (tarkka selostus)

.....

.....

.....

15. Mistä aikaisemmista tehtävistään viljelmällä tai muusta yrityksestä hakija on luopunut ja millä tavoin ne nyt hoidetaan

.....

.....

.....

16. Onko hakija tehnyt omistamansa viljelmän peltoalasta sellaisen pellonvarausopimuksen, joka on edelleen voimassa on ei ole

Vakuutan rehellisesti vastanneeni tässä lomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Suostun siihen, että lääkäri ja muu henkilö tai laitos, jolla on tietoja hakijan terveydentilasta, saavat antaa niitä eläkelaitokselle.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

...../..... 19.....

Jos hakemuksen allekirjoittajana on tuomioistuimen määräämä holhooja, hakemukseen on liitettävä holhouslautakunnan todistus tai jäljennös tuomioistuimen päätöksestä.

Jos hakemuksen on allekirjoittanut muu kuin hakija tai hänen holhoojansa, on syy siihen ilmoitettava lisätiedoissa.

HAKEMUKSEN LIITTEET

Virkatodistus

Työkirja

Muita liitteitä ..... kpl

(ks. ohjeita)

LISÄTIETOJA

OHJEITA HAKEMUSLOMAKKEEN KÄYTTÄJÄLLE

TÄTÄ LOMAKETTA KÄYTETÄÄN

haettaessa

— vanhuuseläkettä

— työkyvyttömyyseläkettä

ja vain silloin, kun eläke määräytyy etusivulla mainittujen lakien (TEL, LEL, VEL, KVTEL, MYEL, YEL) mukaan.

Valtion palveluksessa vuoden 1967 alkaessa olleella henkilöllä saattaa olla oikeus valita joko ennen 1. 1. 1967 voimassa olleen ns. **vanhan eläkelainsäädännön** tai VEL:n mukainen eläke. **Jos tällainen henkilö käyttää tätä lomaketta, hänen katsotaan valinneen VEL-eläkkeen.**

TÄTÄ LOMAKETTA EI KÄYTETÄ

haettaessa

— **perhe-eläkettä**

— **ns. vanhan eläkelainsäädännön mukaista valtion eläkettä.**

Näitä tapauksia varten on erityiset hakemuslomakkeet.

YKSI ELÄKEHAKEMUS RIITTÄÄ

siinäkin tapauksessa, että haetaan samanaikaisesti useamman kuin yhden eläkelain mukaista eläkettä. Hakemuksen vastaanottava eläkelaitos toimittaa tällöin hakemuksen asianomaisten muiden eläkelaitosten käsiteltäväksi.

HAKEMUKSEEN ON LIITETTÄVÄ

— **virkatodistus** eli

papintodistus tai siviilirekisterin ote.

— **lääkärintlausunto** työkyvyttömyyseläkettä haettaessa, jollei lääkäri huolehdi lausunnon toimittamisesta eläkelaitokselle.

Lääkärille on ilmoitettava, että lausunto tarvitaan työeläkettä varten.

— **työkirja**, jos hakija on ollut **valtion** työssä.

Työeläkekorttia sitä vastoin ei liitetä hakemukseen.

VALTION VEL-ELÄKETTÄ HAETTAESSA TARVITAAN LISÄKSI

— **selvitys palvelusajasta** eli nimikirjanote, työkirja, ansioluettelo tai työtodistus, joiden tulee olla **viranomaisen** antamia tai oikeiksi todistamia.

— **palkkailmoitus**, joka on palkan maksajan antama.

KVTEL:N MUKAISTA KUNNALLISTA ELÄKETTÄ HAETTAESSA TARVITAAN MYÖS

vastaavanlainen **selvitys Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 15 §:ssä** tarkoitetuista palvelusajoista kuin VEL:n mukaista eläkettä haettaessa. Jos kuitenkin kunnallinen palvelussuhde on päätynyt 7. 7. 1961 jälkeen, tämän palvelussuhteen osalta riittää, että se mainitaan lomakkeen kohdassa 12.

MYEL:N TAI YEL:N MUKAISTA YRITTÄJÄELÄKETTÄ HAETTAESSA TARVITAAN

työtuloselvitys, jollei yrittäjätoiminnan perusteella jo ole otettu vakuutusta. Tähän käytetään yrittäjän toimialasta riippuen lomaketta »Maatilatalouden harjoittajan työtuloselvitys», »Kalastajan työtuloselvitys» tai »Yrittäjän työtuloselvitys».

HAKEMUS TOIMITETAAN

sille eläkelaitokselle, jonka piiriin hakija viimeksi kuului.

Hakemuksen voi kuitenkin antaa, edelleen asianomaiselle eläkelaitokselle toimitettavaksi,

- mille tahansa jäljempänä mainitulle eläkelaitokselle tai sen paikalliseen konttoriin
- Eläketurvakeskukselle
- liikepankin, säästöpankin, osuuspankin tai Postipankin konttoriin
- postitoimipaikkaan pieniä postiasemia lukuunottamatta.

Kaikki edellä mainitut avustavat myös hakemuslomakkeiden täyttämässä. Samanlaista opastusta antavat myös useat työnantajat palveluksessaan oleville henkilöille.

Jos eläkkeen hakija on viimeksi ollut VEL:n tai KVTEL:n alaisessa virka- tai työsuhteessa, hänen olisi otettava yhteys viimeiseen työnantajaansa. Hakija voi toimittaa hakemuksensa valtiokonttorille tai Kunnalliselle eläkelaitokselle joko suoraan tai työnantajansa välityksellä.

TEL- JA YEL-ELÄKELAITOKSET

Eläkevakuutusyhtiöt

Aura

Tukholmankatu 2, Helsinki 25. P. 41 37 00

Eläke-Varma

Bulevardi 7, Helsinki 12. P. 64 49 11

Ilmarinen

Eerikinkatu 41, Helsinki 18. P. 64 09 21

Kalervo

Kaivokatu 12 A, Helsinki 10. P. 11 22 3

Kansa

Hämeentie 33, Helsinki 50. P. 70 75 1

Liv-Alandia

Ålandsvägen 31, Maarianhamina. P. 12 16 0

Patria

Unioninkatu 15, Helsinki 13. P. 15 51 1

Pohja

Runeberginkatu 5, Helsinki 10. P. 64 56 11

Verdandi

Olavintie 2, Turku. P. 26 28 0

Eläkekassat ja eläkesäätiöt

Nämä eläkelaitokset ovat yleensä työnantaja- tai järjestökohtaisia.

LEL-ELÄKELAITOKSET

Maatalousalan työeläkekassa

Metsäalan työeläkekassa

Rakennusalan työeläkekassa

Satama-alan työeläkekassa

Yhteinen osoite: Kampinkatu 4—6 E, Helsinki 10.
P. 64 66 26

MYEL-ELÄKELAITOS

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Tennistie, Tapiola. P. 42 50 33

VEL-ELÄKELAITOS

Valtiokonttori

Kasarmikatu 42, Helsinki 13. P. 65 84 55

KVTEL-ELÄKELAITOS

Kunnallinen eläkelaitos

Kalevankatu 20 (postilokero 10 425), Helsinki 10.
P. 64 89 11

ELÄKETURVAKESKUS

Kalevankatu 6, Helsinki 10. P. 64 25 11

Hakemuslomakkeen täyttämässä avustetaan myös seuraavien vakuutusyhtiöiden paikallisissa konttoreissa:
Aarni-Liikenne • Autoilijat • Fennia • Hämeen Vakuutusyhtiö • Kaleva • Kauppiaitten Vakuutusyhtiö • Louhi • Pohjola • Sampo-Tarmo • Suomi-Salama • Svensk-Finland • Turva • Uudenmaan Vakuutus • Varma • Yrittäjien Vakuutus •

Eläkelaitoksen merkintöjä

PERHE-ELÄKEHAKEMUS

P

- työntekijäin eläkelain (TEL)
  - lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (LEL)
  - valtion perhe-eläkelain (VPEL) ja siihen liittyvän lainsäädännön
  - kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (KVTEL)
  - maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL)
  - yrittäjien eläkelain (YEL)
- mukaista eläkettä varten

Hakemus toimitetaan sille eläkelaitokselle, jonka piiriin vainaja viimeksi kuului

1. VAINAJAA KOSKEVAT TIEDOT

Sukunimi	Työeläkekortin n:o tai sosiaaliturvatunnus
Etunimet	Syntymäaika
Edellinen sukunimi	Syntymäkunta
Virka tai ammatti	Seurakunta tai siviilirekisteri
Saiko vainaja kuollessaan virka- tai työsuhteensa taikka yrittäjätoimintansa perusteella eläkettä	
Kyllä ☐ Eläkelaitos ..... Ei ☐ Jollei saanut eläkettä pyydetään vastaamaan seuraavalla sivulla oleviin kysymyksiin.	

2. HAKIJOITA KOSKEVAT TIEDOT

A Hakijoiden nimet (leski ja lapset*, joille eläkettä haetaan)	
....	
B Saako joku hakijoista muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta lain tai julkisen eläkesäännön nojalla (yleistä perhe-eläkettä kansaneläkelaitokselta ei ilmoiteta).	
a) vainajan kuoleman johdosta ☐ saa ☐ hakee ☐ ei saa eikä hae	
b) oman virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoimintansa perusteella ☐ saa ☐ hakee ☐ ei saa eikä hae	
Mistä saa tai hakee	
C Postiosoite (lähiosoite ja postitoimipaikka)	Puhelinnumero
D Mistä eläke halutaan nostaa (rahallituksen konttori tai postitoimipaikka)	Konttorin ja tilin numerot

Vakuutan rehellisesti vastanneeni tässä lomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Samalla suostun siihen, että lääkäri ja muu henkilö tai laitos, jolla on tietoja hakijan terveydentilasta, saavat niitä eläkelaitokselle antaa.

19

Allekirjoitus

Jos hakemuksen allekirjoittajana on tuomioistuimen määräämä holhooja, hakemukseen on liitettävä holhouslautakunnan todistus tai jäsen-
nös tuomioistuimen päätöksestä.

Jos allekirjoittajana on muu kuin hakija tai hänen holhoojansa:

Mistä syystä .....

Sukulaisuussuhde hakijaan .....

HAKEMUKSEN LIITTEET: VIRKATODISTUKSIA ..... KPL TYÖKIRJA MUITA LIITTEITÄ ..... KPL

* Jos eläkettä halutaan nostaa eri osuuksina (esim. aikaisemmasta avioliitosta olevalle lapselle erikseen), on kutakin osuutta varten täytettävä erillinen hakemuslomake.

ELÄKETURVAKESKUKSEN, VALTIOKONTTORIN JA KUNNALLISEN ELÄKELAITOKSEN HYVÄKSYMÄ LOMAKE

ETK n:o 670

3. TIEDOT VAINAJAN ANSIOTYÖSTÄ

Täytetään vain, jollei vainaja kuollessaan saanut työeläkettä (virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä).

A VIRKA- JA TYÖSUHTEET

Tähän merkitään tiedot viimeisestä virka- tai työsuhteesta. Hakemuksen käsittelyn jouduttamiseksi voidaan merkitä tiedot myös muista 7. 7. 1961 jälkeen voimassa olleista virka- ja työsuhteista.

Työnantajan nimi ja osoite	Työala	Virka- tai työsuhteen kesto
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi
Työnantaja		alkoi
Osoite		päättyi

B YRITTÄJÄTOIMINTA

Harjoittiko vainaja 31. 12. 1969 jälkeen

— maatilataloutta tai ammattimaista kalastusta kyllä ei Toiminta päättyi ...../..... 19.....

— muuta yrittäjätoimintaa kyllä ei Toiminta päättyi ...../..... 19.....

Eläkelaitos, jossa vakuutettu .....

.....

LISÄTIETOJA

OHJEITA HAKEMUSLOMAKKEEN KÄYTTÄJÄLLE

TÄTÄ LOMAKETTA KÄYTETÄÄN

haettaessa perhe-eläkettä, joka määräytyy etusivulla mainittujen lakien (TEL, LEL, VPEL, KVTEL, MYEL, YEL) mukaan.

HAKEMUKSEEN ON LIITETTÄVÄ

- **virkatodistus** eli papintodistus tai siviilirekisterin ote. Siitä tulee ilmetä vainajan henkilötiedot, kuolinsyy ja avioliiton solmimisaika sekä lesken ja niiden lasten nimet ja syntymäajat, joille perhe-eläkettä haetaan.
- **lääkärintlausunto**, jos eläkettä haetaan vainajan kuollessa 18, mutta ei 21 vuotta täyttäneelle työkyvyttömälle lapselle. Lääkäri voi toimittaa lausunnon myös suoraan eläkelaitokselle.
- jos eläkettä haetaan lesken sellaiselle lapselle, joka ei ole vainajan lapsi, **luotettava selvitys** siitä, että vainaja ja leski ovat yhdessä huolehtineet lapsen eläuksesta.
- jos miehen jälkeen haetaan eläkettä avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle, jota ei ole virkatodistukseen merkitty vainajan tunnustamaksi, virallinen **jäljennös sopimuksesta tai tuomioistuimen päätöksestä**, jolla vainajan elatusvelvollisuus on vahvistettu.

YKSI ELÄKEHAKEMUS RIITTÄÄ

siinäkin tapauksessa, että haetaan samanaikaisesti useamman kuin yhden eläkelain mukaista eläkettä. Hakemuksen vastaanottava eläkelaitos toimittaa tällöin hakemuksen asianomaisten muiden eläkelaitosten käsiteltäväksi.

JOLLEI VAINAJA KUOLLESSAAN SAANUT TYÖELÄKETTÄ, TARVITAAN LISÄKSI

- **VPEL:n** mukaista eläkettä haettaessa **selvitys** (nimikirjanote, työkirja, työtodistus) niistä vainajan **palvelusajoista**, joiden perusteella eläkettä haetaan, sekä palkan maksajan antama **palkkailmoitus** vainajan palkasta. Palkkailmoitus laaditaan lomakkeelle, jota käytetään haettaessa valtion eläkelain mukaista eläkettä.
- **KVTEL:n** mukaista eläkettä haettaessa vastaanlainen **selvitys** Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 15 §:ssä tarkoitetuista **palvelusajoista** kuin VPEL:n mukaista eläkettä haettaessa. Jos kuitenkin kunnallinen palvelussuhde on päättynyt 7. 7. 1961 jälkeen, tämän palvelussuhteen osalta riittää, että se mainitaan lomakkeen kohdassa 3 A.
- **MYEL:n** ja **YEL:n** mukaista eläkettä haettaessa **työtuloselvitys**. Tähän käytetään toimialasta riippuen lomaketta »Maatilataloudenharjoittajan työtuloselvitys», »Kalastajan työtuloselvitys» tai »Yrittäjän työtuloselvitys». Jos vainaja oli yrittäjätoimintansa perusteella ottanut vakuutuksen, työtuloselvitystä ei tarvita.

HAKEMUS TOIMITETAAN

sille eläkelaitokselle, jonka piiriin vainaja viimeksi kuului.

Hakemuksen voi kuitenkin antaa, edelleen asianomaiselle eläkelaitokselle toimitettavaksi,

— mille tahansa jäljempänä mainitulle eläkelaitokselle tai sen paikalliseen konttoriin

— Eläketurvakeskukselle

— liikepankin, säästöpankin, osuuspankin tai Postipankin konttoriin

— postitoimipaikkaan pieniä postiasemia lukuunottamatta.

Kaikki edellä mainitut avustavat myös hakemuslomakkeiden täyttämässä. Samanlaista opastusta antavat myös useat työnantajat palveluksessaan olleiden henkilöiden omaisille.

Jos vainaja oli viimeksi VEL:n tai KVTEL:n alaisessa virka- tai työsuhteessa, hakijan olisi otettava yhteys viimeiseen työnantajaan. Hakija voi toimittaa hakemuksensa valtiokonttorille tai Kunnalliselle eläkelaitokselle joko suoraan tai työnantajan välityksellä.

TEL- JA YEL-ELÄKELAITOKSET

Eläkevakuutusyhtiöt

Aura

Tukholmankatu 2, Helsinki 25. P. 41 37 00

Eläke-Varma

Bulevardi 7, Helsinki 12. P. 64 49 11

Ilmarinen

Eerikinkatu 41, Helsinki 18. P. 64 09 21

Kalervo

Kaivokatu 12 A, Helsinki 10. P. 11 22 3

Kansa

Hämeentie 33, Helsinki 50. P. 70 75 1

Liv-Alandia

Ålandsvägen 31, Maarianhamina. P. 12 16 0

Patria

Unioninkatu 15, Helsinki 13. P. 15 51 1

Pohja

Runeberginkatu 5, Helsinki 10. P. 64 56 11

Verdandi

Olavintie 2, Turku. P. 26 28 0

Eläkekassat ja eläkesäätiöt

Nämä eläkelaitokset ovat yleensä työnantaja- tai järjestökohtaisia.

LEL-ELÄKELAITOKSET

Maatalousalan työeläkekassa

Metsäalan työeläkekassa

Rakennusalan työeläkekassa

Satama-alan työeläkekassa

Yhteinen osoite: Kampinkatu 4—6 E, Helsinki 10.
P. 64 66 26

MYEL-ELÄKELAITOS

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Tennistie, Tapiola. P. 42 50 33

VEL-ELÄKELAITOS

Valtiokonttori

Kasarmikatu 42, Helsinki 13. P. 65 84 55

KVTEL-ELÄKELAITOS

Kunnallinen eläkelaitos

Kalevankatu 20 (postilokero 10 425), Helsinki 10.
P. 64 89 11

ELÄKETURVAKESKUS

Kalevankatu 6, Helsinki 10. P. 64 25 11

Hakemuslomakkeen täyttämässä avustetaan myös seuraavien vakuutusyhtiöiden paikallisissa konttoreissa:
Aarni-Liikenne • Autoilijat • Fennia • Hämeen Vakuutusyhtiö • Kaleva • Kauppiaitten Vakuutusyhtiö • Louhi • Pohjola • Sampo-Tarmo • Suomi-Salama • Svensk-Finland • Turva • Uudenmaan Vakuutus • Varma • Yrittäjäin Vakuutus •

Eläkelaitoksen merkintöjä